

ERHAN GENCER

77-829

GENCER, Erhan, 1949-

ÇAĞDAŞ METROPOLÜN DİNAMİKLERİ VE YAPISININ ELEŞTİREL
BİR ANALİZİ.

Pennsylvania Üniversitesi, Doktora, 1976 Şehir ve Bölge Planlaması
Xerox Üniversitesi Mikrofilmleri, Ann Arbor, Michigan 48106

"GENEL HAT ÜZERİNE BİR ÖNERİ" (GHÜBÖ)NİN DEĞERLENDİRİLMESİ HAKKINDA ÖZET TEZLER

Devrimci Partizan hareketinin şu aşamadaki görüşlerini topluca ortaya koyduğu ve yaşanana göre de bütünlüklü çizgi olduğu için, bu hat ile birleştığımız ve ayrıldığımız yönleri, gördüğümüz eksiklik ve muğlaklıkları, özet tezler halinde ortaya koymak istiyoruz.

A/ideolojik Alana İlişkin Olarak:

"GHÜBÖ", TKP-ML çizgisini ve onun 17 yıllık pratiğini değerlendirirken, işe, onun ideolojik çizgisini tümüyle benimsediğini söyleyerek başlıyor ve bu konuda herhangi bir eleştiri veya yorumda bulunmuyor.

.Bu her şeyden önce, sınıf mücadelesinin kabulünü proletarya diktatörlüğünün zorunluluğunun kabulüne, ama orada da kalmayıp komünist topluma varıncaya kadar proletarya diktatörlüğü altında sınıf mücadelelerinin devam edeceğinin kabulüne uzatmak demektir.

Formülasyona bu genel haliyle katılıyoruz. Ancak somuta inildiğinde, aramızda temel farklılıklar başlamaktadır.

Önce şu tesbiti yapalım: TKP/ML, Marx, Engels, Lenin, Stalin ve Mao Zedung yoldaşların öğretilerini kendisine rehber kabul ederek kurulmuştur (pratiğinde bu rehber ne ölçüde sadık kalabildiği ve bu pratikten yola çıkarak Türkiye devrimine ilişkin teorisini ne ölçüde yetkinleştirebildiği, ayrı bir sorundur). İK'nın 5 temel belgeyi yazdığı dönemde temel sorunlar T.

devrimine ilişkin sorunlar olduğundan, dünya proletaryasının proletarya, diktatörlükleri deneyimleri hakkında özel bir teorik çaba ortaya koymamış, Mao Zedung yoldaş ve onun önderliğindeki ÇKP döneminin bu konudaki teorik çalışmalarını kabul etmekle yetinmiştir.

Ne var ki, Mao yoldaş, proletarya diktatörlüğü altında sınıf mücadelelerini sürdürmenin en muazzam deneyimi olan BPKD tecrübesini tam olarak teoriye aktaramamıştır.

Yoldaş Mao, temel önerme ve yönelimleri ortaya çıkarmış ama detaylı bir analiz sunacak vakti olmamıştır. Boşlukları, ÇKP içinde sol kanadı temsil eden "Dörtlü" doldurmaya çalışmıştır veya Mao Zedung'un öğretilerini benimseyen her KP veya kişi, O'nu yorumlayarak boşlukları doldurmaya çalışmaktadır. Aynı önerme, GHÜBÖ için de geçerlidir.

Bu yoldaşlara göre, sosyalist mülkiyet biçimlerinde dönüşüm tamamlandıktan sonra da burjuvazi sınıf olarak varlığını sürdürmektedir, gerçi şimdi, çelişkinin hakim yönü olmaktan çıkmış ve yönetilip baskı altında tutulan yönü haline dönüşmüştür ama hem varlığını sürdürmektedir hem de parti ve devletin ta göbeğine sızıp iktidarı ele geçirme mücadeleleri vermektedir.

Ayrıca, üretim ilişkilerinin ikinci bir parçası olan "emeğe göre dağılım", her an burjuvaziyi üretmektedir. Mesele felsefi olarak ele alınırsa, bu karşıtların birbirine dönüşmesi meselesidir. Burjuvazi sınıf olarak varolduğu içindir ki, proletarya diktatörlüğü onu baskı

altında tutmanın aracı olarak güçlendirilerek devam etmelidir. Uzlaşmaz sınıflar ve bunların arasındaki antagonistik mücadele, bütün sosyalizm boyunca devam edecektir.

Yoldaşların bu görüşü, ancak yarı-doğrudur. Diğer bir deyişle, mülkiyette sosyalist biçimlere dönüşüm esas olarak tamamlandıktan sonra da sınıf mücadelesi sürecektir ve eğer öncü müfreze sorunu doğru ele almazsa bu çelişmeler antagonist hale dönüşebilir.

Ancak bu anlamda yarı-doğrudur; ne var ki yoldaşların sosyalizmin itici gücünü oluşturan temel çelişmeyi ve ona bağlı yan veya geçici çelişmeleri kavrayışları eksik ve dolayısıyla teorik formülasyonları da hatalıdır.

Proletarya, iktidarı ele geçirdikten sonra, sosyalist devrim bir dizi aşamadan geçecektir. Sosyalist toplum, proletaryanın iktidarı ele geçirmesiyle birlikte ortaya çıkmaz. Önce bir geçiş dönemi yaşanmaktadır ve yaşanacaktır. Bu dönemde bir dizi kısmi nitel değişiklikler gerçekleşir ve bunlar bir nicel birikim olarak sosyalist devrimin tamamlanmasına yol açarlar. Örneğin SB'inde, önce devlet kapitalizmi dönemi yaşanmıştır.

Burada devlet mülkiyetinin, devletin genel yönlendirimi altında, özel sermaye tarafından işletilmesi sözkonusudur. Bu aşamada *sosyalist toplum da mevcut çelişme, sermaye ile onu yönlendiren proletarya önderliği altındaki emekçi iktidarı arasında idi*. Ve restorasyon tehlikesi, mülkiyeti hukuken elinden alınmış ama gerçekte mülksüzleştirilememiş kent ve kır büyük burjuvazisi ile onun uluslararası destekçilerinden gelmekte idi.

Sosyalizme geçişin ikinci aşamasında, sanayi sermayesi de kamu mülkiyetine geçirildi; kapitalist üretim tarzı kırım zengin köylü üretimi sahasında ve küçük üretimde kaldı. Bu aşamada temel tehlike, küçük üretimin her saat kapitalizmi yeniden üretiyor olması ve zengin köylülüğün (kır kapitalizmini) başlıyor olmasıydı. Bu aşamada toplumun ileri götüren çelişme, yani toplumsal hareketin baş mekanizması buydu ve somut ifadesini kolektifleştirme hareketinde bulmuştu.

Bu aşamada (1930 ortalarında) sona erdiğinde, üretim araçları üzerinde sosyalist dönüşüm, tüm halkın mülkiyeti ve kolektiflerin mülkiyeti olmak üzere, esas olarak tamamlanmıştı.

Proletarya, eski burjuvaziyi sınıf yapan en temel özelliğini, yani üretim araçları üzerindeki tasarrufunu yok etmeyi başarmıştı. O noktada SB'nde, iktisadi-toplumsal anlamında sınıf olarak yalnızca işçiler (kamu mülkiyeti) ve köylüler (kolektif mülkiyet) kalmıştı. Fakat hala üç temel sınıfsal ayırım (yani kafa-kol emeği, kır-kent, tarım-sanayi çelişmeleri) sürmekteydi. Ama burada çok daha önemlisi, yeni tip bir çelişme ortaya çıkmakta ve toplumun hareketini yönlendirmekte idi: yöneten-yönetilen çelişmesi.

Benzer bir gelişmeyi (kuşkusuz kendi özgüllüğü içinde) Çin deneyiminde gözlemlemekteyiz. 1949'da tüm ülkede iktidarın ele geçirilişinden sonraki üç yıl, MDD'nin tamamlanması (komprador-bürokratik sermayenin kamulaştırılması ve toprak devrimi) ve karşı devrimin bastırılması aşamasıydı. Bunu, devlet kapitalizmi izledi. Çin'de güçlü bir işçi-köylü ittifakı, güçlü bir halk ordusu ve güçlü bir komün varlığı nedeniyle uzlaşmaya yanaşan bir milli burjuvazi sözkonusu olduğu için sermayenin ortadan kaldırılışı da, küçük üretimlerin sosyalizasyonunda olduğu gibi, adım adım dönüştürme yoluyla oldu. Böylece, devlet

kapitalizmi altındaki işletmeler de adım adım sosyalist sanayiye katıldı. Bu sürecin son kalıntıları, yani üretim araçlarına olan ilişkideki ve bundan kaynaklanan dağılımdaki son sınıfsal ayrıcalıklar da BPKD ile ortadan kaldırıldı; buna bağlı olarak, eski milli burjuvazinin çıkarlarını temsil eden demokratik partilere toplumsal gereklilik açısından bir gerek kalmadığı için onlar da kapatıldı.

Küçük üretimin sosyalizasyonunda da dört alt aşamadan geçildi, yardımlaşma ekiplerinin kurulması, basit tarım kooperatifleri, ileri tarım kooperatifleri ve komünler. Çin'de, kendi özgüllüğü nedeniyle, birçok süreç içiçe geçti: Sosyalist üretim daha iktidar ele geçirilir geçirilmez sanayide temel yer (toplam üretimin dörtte üçü)tuttu (Çünkü tüm banka sanayi, tüm dış ticaret ve tüm dışa bağımlı bürokrat ve özel sanayi sosyalist sektöre dönüştürülmüştü); diğer yandan da burjuva mülkiyetinden kaynaklanan son ayrıcalık ("sabit faiz") 1968'e kadar devam etti. Yine de 1957 yılı, mülkiyetle sosyalist biçimlere dönüşümün esas olarak tamamlandığı yıl olarak alınmıştır ve bu doğrudur. Böylece 1957'ye gelindiğinde de Çin sosyalist toplumunda iki ana sınıf işçiler ve köylüler ile, tali bir sınıf, milli burjuvazi, kalmıştı. Bundan sonra gelişmeleri yönlendirecek temel çelişme, yönetici-yönetilen çelişmesi olacaktı.

Stalin ile Mao Zedung yoldaşlar arasındaki temel fark, toplumlarının bu noktaya gelmesiyle ortaya çıkmaktadır.

Stalin, eski sömürücü sınıfların iktisaden yokedilmesinden sonra, sosyalist toplumda hareketi sağlayan çelişme olarak doğa ile insan arasındaki çelişmeyi gördü. Toplumdaki birlik yönünü ve kapitalizmin mirası olarak süregelen üç sınıfsal karşıtlığını uzlaşırılık yönünü abarttı; kapitalizmin ideoloji ve alışkanlıkları planındaki etkilerinin çok uzun bir süre yaşayacağını ve toplumun (bu arada partiyi de) baskı altında tutacağı gerçeğini yeterince değerlendiremedi ve en önemlisi de, doğrudan partinin ve devletin göbeğinde yer alan yönetici- yönetilen çelişmesinin tüm toplumsal süreçleri üzerinde etki icra eden rolünü göremedi.

Mao ise daha 1956'larda, artık eski tip restorasyon tehlikelerinin yerini bir yenisinin aldığına ve bunun partinin ta göbeğinde yuvalandığına dikkat çekmişti. Mao, sürekli olarak, "hükümet-halk "parti-kitleler", "fabrika yöneticileri-işçiler", "komün yöneticileri-köylüler" vb. çelişkilerin varlığından söz etmiş ve bütün bu çelişmelerde yönetici yanın yozlaşmasına karşı kitleleri uyarmıştır. Bütün bu çelişmeler, genel yönetici-yönetilen çelişmesinin somut tezahürlerinden başka bir şey değildir.

İnsanlık tarihinin başında, sınıfsız toplumdan (ilkel komünden) sınıflı topluma (köleci topluma) geçişte, yani bu ilk yansıma sürecinde, yönetici-yönetilen çelişmesi tarihsel bir rol oynamıştır. Yönetici ihtiyacı, üretimin gelişmesi ama tüm komün üyelerinin bu genişleyen üretimi yönetimine katılmasını sağlamaktan çok geride oluşu üzerine ortaya çıktı. İlk yönetici, kategorik olarak bir "kamu hizmetlisi" rolü; yani komün adına komününün üretimini yönetmek ve bunun gerektirdiği şekilde de insanlar arası ilişkiyi yönetmek (özellikle savaş ve din) ile görevliydi. Ama, bir kez ortak üretim araçları üzerinde çoğunluk adına ve yararına azınlığın tasarrufu başladı mı toplumsal bilinç tarihinin bu henüz karanlık çağlarında, azınlığın giderek bu tasarrufu özel mülkiyete dönüştürmesi kaçınılmazdı.

İnsanlığın, zorunluluk dünyasından özgürlük dünyasına geçişte de benzer bir yol izlediğini görüyoruz. Sınıflı toplumun yadsınarak sınıfsal farklılıkların tamamen kaldırıldığı toplum dönüşüm sürecinde yönetici-yönetilen çelişmesi, ama bu kez çok değişik bir zeminde, gündeme gelmektedir. Bu çelişmenin uzlaşmaz (antagonist) yani, doğrudan üreticiler kendi üretimlerinin ve bunun için gerekli insan ilişkilerinin düzenlenmesinin efendisi haline gelinceye kadar varlığını sürdürecektir.

Ancak ondan sonradır ki, bu çelişme, işlerin yönetimi-haline dönüşecek ve şu andan kestiremediğimiz yeni çelişmeler doğurarak hareketin devamlılığını sağlayacaktır. Çelişmenin başlangıçta tali olan antagonist yanının varlığı onu mutlaka bir antagonizma ile sonuçlanacağı, yani antogist yanın hakim hale geleceği anlamına gelmiyor. Çelişmelerde karşıtına dönüşme olgusu, belirli koşullarda mümkündür. Eğer bu koşullar kavranabilir ve aşılabilirse, yönetici-yönetilen çelişmesi uzlaşır tarzda çözülebilecektir.

Burada, felsefi alana da kısaca dönmemiz gerekiyor.

GHÜBÖ'nin, mülkiyette sosyalist dönüşüm tamamlandıktan sonra da burjuvazinin varlığını sınıf olarak sürdürdüğü tezi, diyalektik materyalizm açısından da bir "yarı-doğru"dur. Çoğu kez yarı-doğru'lar açık yanlışlardan daha tehlikeli oluyor. Çünkü; doğru olan yan, yanlış olanı maskeleyip çok uzun süre yaşatıyor.

Bir çelişmenin çözülme süreci, karşıtların birbirlerine dönüşmesiyle başlar. Kapitalist toplumda yönetilen ve baskı altında tutulan güç olan proletarya, iktidarı ele aldığı anda, karşıtına yani yöneten ve baskı altında tutan güce dönüşmektedir. Bu, basit bir yer değiştirme değildir ve karşıtların niteliklerinde dahi ilk andan itibaren değişimler görülmektedir. Kapitalizmi tanımlayan çelişmenin tali yönü egemen hale geldiğinde, alt ettiği gücü eritip yutma hazırlığına girer. Bu bir süreçtir ve yadsıma sürecidir. Yani, iktidar olarak örgütlenmiş olan işçi sınıfı önderliğindeki emek güçleri, kapitalist sınıfları ortadan kaldırır. Bu, sınıfsal farkların tümünden ortadan kalkacağı anlamına gelmez. Bunlar, iktisadi, toplumsal ve ideolojik alanda (en uzun ömürlüsü bu son alanda olmak üzere) daha uzun süre yaşayacaklardır. Fakat bunlar tek başlarına bir burjuvazi sınıfını teşkil etmezler ve yeniden üretmezler.

Her çelişkinin çözümü sırasında, egemen güç haline gelen ve bir önceki sistemde yeniyi temsil eden güç, o sistemin tutucu ve egemen gücünü yiyip yutarken, bir sentezleme ortaya çıkar; bir üst aşamaya sıçranır. Ama bu sıçrayış, yepyeni bir çelişkiyi içeren bir sıçrayıştır; bir önceki varlığı tanımlayan çelişki çözülüp kaybolurken, yani varlığı tanımlayan yeni bir çelişki ortaya çıkar, Yani, "bir" ikiye bölünür; kendi karşıtını üreterek gelişir ve bu ikisinin arasındaki mücadele, yeni varlığın iç dinamizmini oluşturur.

Siyasi iktidarı ele geçiren proletarya ve müttefikleri esas yan haline geçtikten sonra, sömürücü sınıfların sınıf olarak varlığına çok uzun süre tahammül etmeyecektir ve bu sınıfları lağvedip yutacaktır. Bu yadsıma süreci, aynı zamanda bir olumlama sürecidir; yeni bir karşıtlığın doğuşunu ve gelişimini simgeler; bu yeni "zıtların birliği", sosyalist toplumun niteliğini ve dinamizmini belirler. Yani, toplumsal üretici güçlerin ortak sahibi, yöneten ve baskıcı güç olan proletarya ve diğer emekçi sınıflar, kendi içinde ikiye bölünmeye başlar.

Yönetici-yöneten karşıtlığı, hem üretici güçlerin henüz herkese istediği eğitimi yapma, kendisini çok yönlü geliştirme ve kendi kaderine tam anlamıyla sahip olma imkanını tanıyacak kadar gelişmemiş olmasının, hem de kapitalizmin emekçileri ezen, aptallaştıran ve bilimi onların menzillerinden uzaklaştıran yapısının kaçınılmaz sonucu olarak ortaya çıkar. Proletaryanın çıkarlarını bilimsel olarak kavramış bir azınlık, proletarya ve diğer emekçiler adına, hem üretimi, hem insanlar arasındaki ilişkiyi hem de düşünsel yaşamı ve üretimi yönetmekte, yönlendirmektedir.

Bu yönetici güç olmadan proletaryanın ne iktidarı ele geçirmesi, ne sömürücü sınıfları ortadan kaldırabilmesi, ne kapitalizmin mirası sınıfsal ayrımlara karşı uzun ve dirençli mücadeleyi sürdürebilmesi ve hatta ne de bizzat yönetici-yönetilen çelişmesini çözebilmesi mümkündür.

Burada tarihin paradoksu ortaya çıkar; ilk kez bir çelişmede egemen güç, tutucu olmamak ve kendi karşıtının zaferine yol göstermek durumundadır. Bu aslında, insanın özgürleşmesinin doruk adımıdır, çünkü çelişkinin doğası icabı olan tutuculuğunun bilincine varan yönetici yan, bunu aşma ve aşırma mücadelesi vermektedir.

GHÜBÖ'yi savunan yoldaşlar, çelişkinin birlik yanını görmekte, mücadele yanını ise karşıtların birbirine dönüşmesinin ötesine, yani "birin ikiye bölünmesi" aşamasına götürememektedirler. Bu anlayışa göre, mülksüzleştirildikleri halde, alışkanlıklarda ve ideolojide kalıntıları sürdüğü için feodal toprak ağası sınıfı ve komprador burjuvazi sınıfı da sınıfsal varlığını sürdürmekte olmalıdır.

Yoldaşlardaki kafa karışıklığının temelinde, zıtların birliği öğretisini basite indirgeme eğiliminin yanı sıra, Çin deneyimini iyi tahlil edememek de yatmaktadır. Çin'de milli burjuvazinin sınıf olarak varlığını (yeni toplumda tayin edici hiçbir önemi kalmasa da) 1968'e kadar sürdürmüş olması, buna bağlı olarak burjuva partilerinin varlığını bu tarihe kadar sürdürmüş olması, dikkatli bir analiz olmadığı taktirde, yanlış yorumlamalara yol açabilmektedir.

Tekrar iktisat alanına dönelim: GHÜBÖ'yi yazan yoldaşlar, sosyalist toplumda burjuvazinin sınıf olarak varlığını "... herkesin emeğine göre" şiarıyla hala varlığını sürdüren burjuva hakkına bağlamaktadırlar. Bu teori, çürük zeminli bir teoridir. Çünkü "tüketim mallarının emeğe göre dağılımı" ilişkisi, her ne kadar üretim ilişkilerinin içinde yer alıyorsa da Marx'ın dediği ve Mao

dahil tüm ustaların onayladığı gibi, dağılımın ilk kategorisi olan, canlı ve ölü emeğin (yani işgücü ve üretim araçlarının) dağılımı belirleyici olandır, tüketim mallarının bireylere dağılımı, sonuç kategorisindedir. Eğer bir sosyalist toplumda kişiler üretim araçlarına olan ilişkileri açısından eşitlerse (ki ne SSCB'de ne de ÇHC'de tam bir eşitlik sağlanamadı, çünkü her şey bir yana,

kolektif mülkiyet, kolektiflerin dengesiz koşullarda dengesiz üretkenliğine ve ulusal gelirden dengesiz pay almalarına yol açabiliyordu), tüketim mallarının emek verimliliğine göre kişilere dağıtılması, yeni burjuvazinin iktisadi yapısı olamaz. Buradaki burjuva hakkı (kapitalist iktisadın bu son kalıntısı), ancak, sosyalist topluma mahsus bir "müktesap hak grupları"

(Mao) oluşmasına yol açabilir. Bunlar, üretim ilişkilerinin ilerletilmesine karşı ayak sürüyebilirler, (gerçi ideolojik mücadele ve kültürel atılımlarla bu da uzlaşır biçimle aşılabilir.); ama bu emekçi-işçi tabakasının yeni bir sınıf olarak örgütlenmeleri için yeterli iktisadi temeli sağlayamaz. Kısacası, kapitalist yolcular için bir sosyal taban sağlayabilir ama kapitalist yolcuları üreten çelişme, tüketim mallarının dağılımdaki bu çelişme değildir. Kapitalist yolcuları üretici çelişme, üretim araçlarını çoğunluk adına bir azınlığın tasarruf ediyor olmasıdır. Bu çelişme, doğası icabı, "bal tutanı, parmağını yalamaya" iter. Dolayısıyla, toplumsal mülkün özel tasarrufu, öncelikle yönetici gücün ta göbeğinde başlar ve yayılır. Bu eğilimle mücadele yalnız ideolojik uyanıklık ve eğitimle başarıya ulaşamaz; önemli olan yönetici-yönetilen ilişkisinde yönetilen yanın, yani kitlelerin, gittikçe daha çok artan bir biçimde siyasi yönetime ve ekonomik yönetime katılmasını sağlamaktır. BPKD'nin en önemli derslerinden biri de bu olmuştur.

BPKD, proletarya diktatörlüğü altında sınıf sınıf mücadelesini sürdürmenin en yaratıcı deneylerini sunan, dünya proletaryasının çok değerli bir deneyim hazinesidir. Bu hazineden hala çıkarılacak çok ders vardır; çünkü BPKD değerlendirmesi tamamlanmamıştır. Bugün Gorbaçovcu uzlaşmacı yolu ile Deng'ci kanlı yolu, BPKD'den öğrenmemiz için yeni imkanlar da sağlamaktadır. Biz, Mao Zedung yoldaşın, sosyalizmin iktisadi ve siyasi yapısı hakkında açtığı teorik özümleme yolunu bir yol gösterici kabul edip daha da ileri gidilmesi için çaba sarf edilmesini istiyoruz. GHÜBÖ'nün sahibi yoldaşlarla bu alandaki fikir ayrılıklarımıza, bu aşamada, birlikte mücadele etmeyi engelleyecek ayrılıklar olarak bakmıyoruz.

GHÜBÖ'nün TKP/ML'nin ideolojik geleneğine sahip çıkıyor olması gereken ikinci temel konu, proletaryanın, hem iktidarı ele geçirmek ve hem de bu iktidar yoluyla insanlığı tümünden dönüştürmek amacıyla sınıf mücadelesini sürdürülebilmesi için Leninist tipte bir öncü müfrezeye ihtiyacı olduğunun kabulüdür. Leninist parti öğretisine tümüyle katılıyoruz ve bu genel seviyede GHÜBÖ ile "birlik" sağlıyoruz. Ancak yine bu genel formülasyonun içi açıldığında, aramızda temel anlayış farkı ortaya çıkmaktadır.

Bu yoldaşlara göre, KP'de her zaman iki çizgi, proleter ve burjuva çizgi, çelişkili bir birlik içinde var olacaklardır; çünkü KP, kendi kendisini söndürüp yitinceye kadar, hep burjuvazinin sınıf olarak varlığını sürdürdüğü bir toplumsal ortamda yaşamak zorundadır (Çünkü burjuvazi sınıf olarak varlığını tüm sosyalizm boyunca sürdürecektir). O halde, KP içinde savunulacak her yanlış düşünce (bırakalım sapmayı veya siyasi platformu) her yanlış düşünce burjuvazinin damgasını taşıyacaktır. Sınıflı toplumda her yanlış düşüncenin kaynağı sınıflardır.

GHÜBÖ'de sistemli olarak dile getirilen bu anlayış "sol" görünümlü sağ bir karar ve sadece KP içindeki iki çizgi mücadelesine ilişkin bir sapma olmakla kalmamakta, felsefe alanında da diyalektik materyalizmi kabalaştırmaktadır.

KP'nin diyalektiği, proletaryanın kolektif beyni olarak, teori ile pratiğin çatışması, doğru ile yanlışın çatışması diyalektiklidir. KP, hem toplum hem de kendisini sürekli ileriye doğru dönüştürmek için vardır. Bu nedenledir ki, ileriye doğru en önemli adımda, iç çatışma kaçınılmazdır.

Bu iç çatışma, birinci olarak henüz değiştirilmeye çalışılan gerçekliğin yeterince tanınmamasından, (yani onun görünümü arkasındaki özünün pratik yoluyla anlaşılabilmesinin getirdiği bilgi kısıtlılığından) kaynaklanıyor olabilir. İkinci olarak, sınıf mücadelesinde her ileri adım, cesaret, kararlılık ve fedakarlık isteyen bir iştir ve bu uzun mücadelede yorulmuş, rehavete düşmüş bazı komünistler, toplumda ve dünyada var olan burjuva çizginin etkisinde kalarak burjuva düşünceler savunabilir ve nihayet üçüncü olarak, parti içine sızmış veya sonradan dönerek kapitalist yolcu olmuş, mevki düşkünleri ve çıkar sahipleri (yönetici-yönetilen çelişmesi boyunca yozlaşmaya uğramış bazı yöneticiler), sınıf mücadelesinin o dönemecinde doğrudan kendi çıkarlarını (o andaki veya gelecekteki) savunuyor olabilirler (Kuşkusuz bu ayrımı analitik amaçla yapıyoruz, gerçek hayatta ayrım çizgileri onca net olmayabilir). Her önemli dönemde ortaya çıkan iç çatışma, kaynağında yatan itici güçlerin niteliğine ve kuvvetine, onun karşısında da doğrunun gücüne bağlı olarak, iki çizgi mücadelesine dönüşebilir.

Biz bu yüzden "KP içinde iki çizgi mücadelesi mücadelesi kaçınılmazdır" diyoruz. Bu emperyalist savaşların kaçınılmazlığı olgusunu andırır. Yani bu mücadelenin kaçınılmazlığı, belirli bir anda, yanlış düşüncelerin burjuva çizgi haline gelmesinin engellenemeyeceği anlamına gelmez.

GHÜBÖ, her yanlış düşünceyi "burjuva çizgi" olarak damgalayarak, Lenin'in "yanlış düşünce-sapma-çizgi" ayrımını da içiştir etmektedir; böylece diyalektik bir süreci dümdüz etmektedir.

Bunu bir zararı da şudur; en ufak bir görüş ayrılığında, karşılıklı "burjuva", "oportünist" vb. suçlamalar sözde ideolojik mücadele adına ortalığı toz-dumana boğmakta, meselenin aslını ortaya çıkarmayı engellemekte ve neticede ikna yolu tam uygulanamamaktadır.

GHÜBÖ, partiyi, sözde "zıtların birliği" olarak kavradığını, bu nedenle KP'yi oluşturan iç çelişkinin proletarya-burjuvazi çelişkisi olduğunu söylüyor. ("Sol" görünümlü bu formülasyon, aslında parti içinde bir burjuva çizginin varlığını meşru ve doğal görüp göstermektedir. GHÜBÖ'yü savunan yoldaşların pratiğine bu anlayış yön vermiştir; buna birazdan değineceğiz.) Pek "diyalektik" görünen bu formülasyon, "sosyalist toplumun iç çelişkilerinin kavranışında değinilen "basite indirgeme" ve "yadsıma-olumlama zincirinin kavranmaması" hatasını parti içi yaşantı konusunda da tekrar etmektedir.

KP'nin diyalektiği, Mao'nun bir çok kez vurguladığı gibi, zıtların mücadelesi yoluyla birliğe varılması ve aynı zamanda bu "bir"i ikiye bölümenerek yani bir zıtlığa yol vermesi, yani, "birlik- mücadele-birlik" sarmalıdır. Yoldaşlar KP içinde burjuva çizgisini sürekli görerek, denge-dengesizlik, mücadele-birlik, yadsıma- olumlama şeklindeki sıçramalı ve somut gelişmeyi basite indirgeyip statikleştirmektedirler.

GHÜBÖ, felsefe alanında yalnızca bu hatayla kalmıyor; bilgi teorisini de basite indirgeyerek bozuyor. Bilgi, doğru ve yanlışın çatışması olarak gelişir. Bu çatışmanın kaynağı olarak üç temel pratik alanı vardır: üretim; sınıf mücadelesi ve bilimsel deney. Bir KP, özellikle de iktidarı ele geçirdikten sonra, bu üç alanda da faaliyet gösterir; bu pratiklere yol gösterir.

Bu her üç alanda da, bilgi üretimi sırasında ortaya çıkan yanlış fikirler, sınıfsal kaynaklı olabileceği gibi, o konudaki bilgi sınırlılığından ve pratik birikiminin kısıtlılığından kaynaklanabilir. Mao yoldaş, bunu özellikle vurgular. Örneğin bizzat kendisinin Çin toplumunun yasalarını çözümleyebilmesi ve doğruları formüle edebilmesi epey zaman almıştır. GHÜBÖ, ilk bölümlerde kendisini "sol"culuğa iyice kaptırıp, Mao'nun bilgi teorisi tezlerini basite indirgeyiveriyor. Ama daha sonra, "yenilgi sorunları üzerine" adlı bölümde, Mao'dan uzunca bir alıntı yapıp, yanlış fikirlerin bilginin sınırlılığından ve henüz yeterli pratik birikimi olmamasından kaynaklanabileceğini teslim ederek kendi kendisiyle çelişiyor!

Bu yoldaşların "iki çizgi mücadelesi"ni yorumlayışları, "sol"mgörünüm altında sağcılığa yol açmaktadır. Burjuva çizgiyi Partimizde sürekli ve doğal gören anlayış, giderek "kanatlı parti" anlayışına varma eğilimi taşıyor. Yoldaşların pratiği bu eğilimi ortaya koyuyor.

GHÜBÖ, III.Konferans öncesinde "örnek bir tavır" sergileyerek, küçük burjuva dogmatik çizgiye tahammül ettiklerini ve böylece Partiyi bölünmekten kurtardıklarını söylüyor. Meselenin bu şekilde konuluşu, gerçeklere tümenden aykırıdır. Olan şudur: GHÜBÖ'de dile getirilen çizgi, 1980'li yılların ilk yarısında, Partiden atılmış ya da ayrılmak zorunda bırakılmış birçok eski

ileri kadro tarafından, daha da "bütünlüklü" olarak zaten ortaya konmuş ve o zaman bu yoldaşların çoğunluğunu oluşturdukları II.MK'ne en azından sözlü iletilmişti. Bu yoldaşlar o dönemlerde (daha doğrusu III.Konferansa kadar) bu görüşleri sağcılıkla mahkum ettiler ve el altından dedikodu ve karalamayla, teşhir edilmesine en azından müdahale etmediler. Böylece MI görüşleri savunan kadroların örgüt dışında bekleşmelerinin dış koşulunu bizzat kendileri yarattılar. (Şimdi de bu kadroları, kararsızlık ve inançsızlıkla suçlama ferasetini gösteriyorlar.) Partiyi iyice darlaştırmaya ve kitlelerden kopmaya götüren dogmatik çizgiyi ve anlayışı terketmekten korktukları gibi, bu çizginin en inançlı savunucusu olan ve II.MK'yı inançsızlıkla suçlayan içerdeki grubu (bunlar kesinlikle kendi iç disiplini olan ve MK'yı gerektiğinde dinlemeyen bir gruptu) ve DABK'ın çoğunluğunu (bunlara karşı II.MK'nın iki çizgi mücadelesi vermesi o aşamada zaten beklenmemeliydi, çünkü o gün çizginin yanlışlığını kendi kendine itiraftan da korkuyordu) Parti disiplinine uymaya dahi zorlayamadı. Parti içinde iki çizginin sürekliliği anlayışından hareketle, tasfiye olayı gündeme gelmedikçe, iki çizginin parti içinde yaşayıp birbiriyle mücadele edeceği düşüncesiyle hareket etti. Bu nedenle, yalnızca "birbölgenin dayatmalarına taviz vermek" (DP. Sayı 1, sunuş yazısı)

le ve bu yüzden 30 küsur kadronun ölüme gönderilmesinin siyasi sorumluluğunu taşımakla (gerçi buna hiç yanaşmıyorlar) kalmadı, aynı zamanda, dogmatik küçük burjuva ihtilalcisi kanata davetiyeler çıkarıp "gelin konferansta yönetimi size devredelim" diyerek, kendilerini aşarak yağlı urganın ucunu siyasi cellatlarının eline verecek teslimiyetçiliği ve siyasi aymazlığı da sergilediler. Sonra da dogmatik hizibin malum bürokratik şef uygulamalarıyla karşılaşınca ("atıl"ınca, "sınırlanın"ca ve "güvenin"ce) hızla ayakları gerçeklere erdi ve GHÜBÖ alelacele yazılıp kamuoyuna sunuldu.

Biz, bu yoldaşları kariyerizm vs. ile suçlamıyoruz. Ama, birincisi akıma zamanında göğüs gelecek siyasi cesareti gösteremeyip 30 kişinin siyasi cinayetine yol açmakla; ikincisi burjuva çizgiyi sürekli gören anlayışları nedeniyle onunla bir arada yaşayabileceği hayaline kapılmakla; üçüncüsü, ML çizginin daha önce gelişmesini

engellemekle ve dördüncüsü, çizgi haline gelmiş ve hizipleşmiş dogmatik odak ile uzlaşarak ve ona teslim olarak, ML kanadın zayıflamasına yol açmakla eleştiriyoruz.

Yoldaşları, "muhafeetle ilişkilerimizde örnek bir pratik sergiledik aldatmacalarıyla kendi kendilerini kandırmaktanmvazgeçmeye ve iki çizgi mücadelesindeki anlayışlarını ve pratiklerini özeleştirir süzgecinden geçirmeye çağırıyoruz.

TKP/ML, UKH'nin geçmişi olarak Marks ve Engels'in I. ve II. Enternasyonaline. Lenin'in II. Enternasyonal revizyonizmine karşı mücadelesine, bunun sonucu olan Komintern'e ve Komintern'in teori ve pratiğine, Stalin'in II. Dünya Savaşı öncesinde, sırasında ve sonrasında uyguladığı taktiklere ve bunun bir parçası olarak Komintern'in dağıtılıp daha sonra Amonk Kominform'un kurulmasına; Mao Zedung önderliğindeki ÇKP'nin başını çektiği, Kruşçev-Brejnev revizyonizmine karşı ML mücadeleye sahip çıkmaktadır. GHÜBÖ' bu konularda herhangi bir itiraza veya soruya sahip değildir.

Biz, sosyalizmin tüm kalelerinde kapitalist yolcuların yeni bir burjuvazi olarak örgütlenebildikleri ve sosyalizm demogojili bir tür devlet tekelci kapitalizmine dönebildikleri bu ortamda, UKH'nin geçmişinden öğrenilecek çok şey olduğunu düşünüyoruz.

"Herşey tahlil edilebilir" ilkesinden hareketle, Lenin döneminin, tutum ve tavırlarda kamuoyu önündeki açıklık ve bilimsel hassasiyetinin yeniden canlandırılarak, gittikçe ağırlıklı hale gelen "kol kırılır yen içinde" anlayışının aşılmasını zorunlu görüyoruz. Komintern'in faşizm tahlillerinde bazı sağ yönde taktikler ve anlayışlar olabileceğini düşünüyoruz. Yine, bir dünya partisi olarak Komintern'de SBKP ağırlığının bir "anaparti-yarım partiler" ilişkisini geliştirdiğinden kuşku duyuyoruz. II. Dünya Savaşı öncesinde, SB tarafından tepeden inme yöntemlerle ve alel acele ve pragmatik tarzda yapılan taktik değişikliğinin ve en sonunda da Komintern'in lağvedilişinin, Komintern'e dayatılmış olabileceğini düşünüyoruz. Dünya çapındaki devrim mücadelesinin, "sosyalist anayurdun savunulması"na tabi kılınmasını ve bu nedenle Fransa, İtalya ve Yunanistan'da devrim için son derece elverişli olan durumların kaçırılmasını yeniden incelemeye almalıyız diyoruz. 1948'de Kominform kurulurken, Fransız tekelci burjuvazisinin sömürgeci eylemini canı gönülden destekleyen bir FKP'nin, İtalya tekelci kapitalizmiyle uzlaşıp onu içten sosyalizme dönüştürme revizyonist tezini açıkça savunan bir IKP'nin açık ÖE ile bu hatlarını terketmeye zorlanmamasını kuşkuyla karşılıyoruz.

Kruşçev revizyonizmine karşı mücadelede iki önemli adım olan 1957 ve '60 deklerasyonlarının, birer taktik olarak değil de, "UKH'nin temel ideolojik-siyasi hattı" olarak tanımlanmalarını, yeniden incelenmesi gereken bir tutum olarak görüyoruz.

Ana başlıklar halinde koyduğumuz bu sorunların incelenmesi, günümüzde UKH' için ideolojik netlik sağlamak ve revizyonizmin ve troçkizmin etkisinden kurtulmak için zorunludur. GHÜBÖ'nün böyle bir sorunu gündeme getirmemesini, önemli bir eksiklik addediyoruz.

B/SİYASET ALANINDA

GHÜBÖ'nin, Türkiye'de egemen Türk ulusu ile Kürt ulusu arasındaki milli çelişmeyi, toplumun gidişatını etkileyen başlıca çelişmelerden biri olarak kabul etmesi ve bu temelde iki

ayrı asgari program ve iki ayrı örgütlenme önermesi, genel olarak doğrudur ve detaylarda da araştırma ve tartışma sonucu birlik sağlanabileceği konusunda cesaret vericidir.

1/Kuzey Kürdistan Sorunu Üzerine:

Kürdistan'ın nasıl bir sömürge olduğu ve onun parçalanmışlığının kendine özgü yönleri, somut olarak incelenmelidir. Kürdistan ulusal devriminde.

- 1.parçalardaki devrim ile bütünün kurtuluşu arasındaki ilişki,
2. Parçi ile onun içinde yer aldığı devlet sınırları içindeki toplumsal devrim ile ilişki ve
3. bütün bunların Ortadoğu bölgesindeki anti-emperyalist devrimci mücadele ve emperyalistler arası nüfuz alanı dalaşmasıyla ilişkisi, buna göre ortaya konmak zorundadır.

Osmanlı feodal imparatorluğu, klasik bir köleci veya feodal sömürgeci değildi. Osmanlı'nın bağımlılığı altında tuttuğu Hristiyan ülkeler, kendi yönetimlerini sürdürme ve fakat Osmanlı'ya haraç ödeme biçimiyle idare edilirken, kendisini halife gören ve ümmetçiliği önde tutan Osmanlı, müslüman diyarları, valiler atayarak idare etti. Bunun hemen tek istisnası Kürdistan oldu; Kürdistan müslüman olmasına rağmen hep özerkliğini sürdürdü ve bunu gerektiğinde savaşıarak korudu. Kürdistan'ın Kasr-ı Şirin ile ilk bölünmesi, her iki tarafta da Kürt aşiretlerinin özerkliğine temelde dokunmadığı ve Kürt toplumunu aşiretler temelinde bölünmüş olduğu için, birleşme yönünde bir hareket doğurmadı.

Osmanlı'nın çöküşü ve yerine Türkiye Cumhuriyeti'nin sahneye çıkışı sırasında, tarihin bu tayin edici aralığında, Kürdistan hem gerçek anlamda parçalandı, hem de her parça gerçek anlamda işgal ve ilhaka uğradı. Bu parçalama ve sömürgeleştirme süreci, kuşkusuz bu sürecin de "katkı"larıyla gelişen Kürt ulusu tarafından direnişle karşılandı ve bu süreç hala tamamlanamadı.

Parçalama, işgal, ilhak ve sömürgeleştirme süreci, ulusal sorunun sömürgeler sorunu haline geldiği bu çağda, ulusal bilinci geliştirmeden edemezdi. Her parçanın tarihindeki özgüllük, o parçadaki ulusal gelişmenin özelliklerini de belirledi.

İran Kürdistanı, milli hareketin diğerlerine göre daha geri seviyede seyrettiği ve ulusun iktisadi gelişmesinin de daha yavaş olduğu parçadır. Uzun süreli İran Şahları rejimi boyunca ulusal hareket namına her çıkış daha büyümeden bastırılmıştı. İran'daki tecrübenin özelliği, Mahabad Cumhuriyeti'dir. II. Dünya Savaşı'nın sonlarında SB ve İngiltere'nin İran'a müdahalelerinin yarattığı otorite boşluğunda, Mahabad Kürt Cumhuriyeti kuruldu. Bu, geleceğin birleşik Kürdistan'ın ilk denemesi, provası olması açısından tayin edici önemdedir. Aşiret çizgileri boyunca sert biçimde bölünmüş olmasına rağmen, "Reymenê Sesinor" (üç Sınır Anlaşması) ile Türkiye, İran ve Irak Kürtleri, ortak geleceklerini ele almak için birleşebilmişler, Mahabad Cumhuriyeti ile de bunun pratik örneğini verebilmişlerdir. Birleşik Kürdistan rüyası, aradan geçen 40 küsur yılda, zayıflamayıp güçlenmiştir. Mahabad, İran ordusu karşısında direnmeden yıkıldı. Çünkü birinci olarak bu hükümet feodal eşrafların önderliğinde idi, ikinci olarak da militan bir geçmişe ve sağlam bir orduya dayanmıyordu.

Irak Kürdistan'ının birikimi daha farklıdır. Burası, uzun süreli ulusal direniş savaşını yaşamıştır. Ve görülmüştür ki, (feodal- burjuva unsurların önderliğinde de olsa) bir halk savaşı, direniş kıvılcımını bir daha sönmek üzere yakmaktadır. O kadar ki, bu savaş yakımı Irak'tan İran'a, oradan Mahabad'a, oradan da SB'ne kadar sönmeden gidip geri gelebilmektedir. Savaş, yalnızca kabileleri, aşiretleri birleştirip ilkel rekabet ve düşmanlıkları yıkmakla kalmıyor, aynı zamanda "ulusal" sınırları da delik deşik ediyor; Kürt milletinin aşiret ve ezen ulus devletlerinin sınırları boyunca parçalanmışlığına fiilen son veriyor. O halde, Kürt milli hareketinin geleceğini temsil eden birinci temel özellik "birleşik Kürdistan" ise, parçaları birbirine yapıştıracak olan ikinci özellik de "halk savaşı" olarak ortaya çıkmaktadır.

Irak deneyiminin öğreteceği diğer önemli özellik ise, milli hareket feodal-burjuva önderlikler altında şu veya bu emperyaliste ve onun bölgedeki uşağı ezen ulusa yanaşımı sonucun tam bir felaket olduğudur. Irak, İran ve Türkiye arasında Kürt hareketini boğmak için daha 1937'de Sadabad Paketi'yle somutlaşmış ittifak, sınıfsal yapısı nedeniyle, ulusun tüm yaratıcılığını ortaya çıkaramayan ve seferber edemeyen proleter olmayan önderliklerin hep gözünü korkutmuş ve onları dış destek aramaya meylettirmiştir. Evet, ulusun karşısında çok başlı bir ejderha vardır, ama bunu aşmanın tek yolu, Kürdistan'ın diğer parçalarını o anda mücadelenin yoğunlaştığı parçadaki hareketin cephe gerisi olarak kullanabilmektir. Bu da ancak Birleşik Kürdistan nihai hedefiyle gerçekleşebilir.

Irak Kürt hareketi, kendi pratiğinde bu özellikleri yaşadığı ve halen de yaşıyor olmasına rağmen, hep Irak devlet sınırları içinde bir çözüm peşinde oldu. Ama, Mahabad Cumhuriyeti gibi, geleceğe açılan bir pencere ortaya çıktığında, buradan bakmaktan da çekinmedi. Parçalar arasında, milli mücadelenin gelişmesi açısından dengesizlikler hep olageldi. Çünkü, parçalardaki ekonomik ve kültürel gelişme seviyeleri ve hızları da dengesizdir. Burada, ezen ulus ile parça arasındaki diyalektiğin, kısa ve orta vadede daha önde olabileceği gerçeği vurgulanmalıdır.

Türkiye Kürdistanı'nın sağladığı birikim ve özellikler çok daha değişiktir ve yeni açılımlara imkan sağlamaktadır.

Herşeyden önce, modern sınıfların gelişmişliği açısından Türkiye, diğer üç ülke toplumundan da ileridedir ve bu kuşkusuz Kuzey Kürdistan'a da yansımaktadır. Kuzey Kürdistan, hala bir yarı-feodal yapıya sahip olmasına rağmen, kapitalizmin en fazla nüfuz ettiği parçadır. Ve bu nedenle kuşkusuz, Kürt proletaryasının en gelişkin olduğu parçadır. Ayrıca Türkiye, sosyal hareketliliği şu son 30 yıldır hızla artmakta olan bir toplum olduğundan, Kürt aydınlarının en hızlı ve genişlemesine geliştiği parça yine Kuzey Kürdistan'dır. Bu, Kürt milli hareketlerine temel niteliğine verecek esas güçlerin Kuzey Kürdistan'da yoğunlaştığını göstermektedir.

İkinci olarak, Türk işbirlikçi burjuvazisi, uşaklığını yaptığı batılı emperyalist sermayelerin desteğinde, Kuzey Kürdistan'ı tamamıyla sömürgeleştirme yolunda ilerlemektedir. Kuzey Kürdistan'ın gittikçe daha çok yer altı zenginliği talana uğramakta ve Harran Bölgesi sadece Türkiye'nin değil, tüm Ortadoğu'nun tarım ambarına dönüştürülmeye hazırlanılmakta; buradaki arazi Türk ve Arap komprador sermayesince kapatılıp, sömürge plantasyonlarının hülyası kurulmaktadır. Bu yönde atılan her adım, hem milli uyanışı güçlendirmekte, hem de milli meselenin proletarya önderliğinde çözümünün maddi temelini sağlamlaştırmaktan başka bir sonuç vermeyecektir.

Parçalardaki devrimlerin dengesiz ilerleme yasası içinde, şu anda Kuzey Kürdistan devrimi öne geçmiş bulunmaktadır. Bu öne geçiş yalnızca nicel değil, niteldir. Birincisi, hareketin ve savaşın önderliği, feodal izlere sahip olmasına rağmen küçük burjuva aydınlarının eline geçmiş bulunmaktadır. İkincisi ve daha da önemlisi, savaş artık bir veya birkaç aşiretin yürüttüğü

bir savaş olmaktan çıkmış; bir ulusun çeşitli sınıfsal kesimlerinden (kuşkusuz ezici ağırlık köylülerden olmak üzere) gelen temsilcilerle örgütlenir ve yürütülür olmuştur. Üçüncüsü, iç cephe-dış cephe diyalektiği hakkında değerli derslerle yüklü bir birikim yaratmıştır.

Dördüncüsü, parça ile onun içinde yer aldığı devlete karşı yürütülen toplumsal devrim mücadelesinin

ilişkisi üzerine değerli dersler biriktirmiştir.

Buraya kadar söylediklerimizi iki ayrı yönde özetleyelim.

* Birleşik Kürdistan nihai hedefine doğru, parçalardaki devrimin dengesiz geliştiği gerçeğine uygun taktik evrelerden geçerek, proletarya önderliğinde ve işçi-köylü temel ittifakı üzerinde yükselen bir silahlı mücadele, ulusal demokratik devrimin zafere ulaşabilmesinin, biricik yoludur.

* Dünya devrimi için Ortadoğu bölgesi bir anahtar ve merkez bölge haline gelmekte ise, Ortadoğu içinde de Kürt milli hareketi ve bu hareket içinde de Kuzey Kürdistan anahtar haline gelmektedir.

Bugün Kuzey Kürdistan'da milli demokratik devrimin gündemde olduğu noktasında GHÜBÖ ile hemfikiriz. Bu devrimin şu taktik aşamada kendisini Kuzey Kürdistan ile sınırlaması, ne nihai hedef olarak Birleşik ve Sosyalist bir Kürdistan'ı dıştalar ne de şimdiden bunun yolunu açacak olan iç-dış cephe diyalektiğini.

Milli Demokratik devrimin şu anda önde gelen görevi milli bağımsızlığın savaşı kazanılmasıdır, ama bu toprak sorununun da bu savaşı güçlendirecek biçimde ele alınacağı demektir. Türkiye Kürdistanı'nda feodal üretim ilişkileri 12 Mart ertesinde artan bir hızla çözülmeye, kapitalizmin girişi, özellikle para ve pazar ilişkileri de hızlanmaya başladı. Bunun sonuçları

bir yandan milli uyanışın hızlanması, diğer yandan da Kürt köylülerinin topraklarından artan hızda koparak batıya doğru savruluşu oldu. Sömürgeciliğin ilerleyişi, anti-sömürgeci güçleri sahneye sürdü. Sömürgeleştirme ilerledikçe, bir yandan milli güçler pekişecek, diğer yandan da feodal kalıntıların tasfiyesi devrimci görevi kolaylaştıracak ve kısalacaktır.

Şu anda Kürt Milli Hareketi'nin başını çeken gücü (PKK'yi) biz, feodal izler taşıyan, küçük-burjuva nitelikli bir önderlik olarak görüyoruz. Sanıyoruz ki GHÜBÖ'yi savunan yoldaşlar da bu görüşe varacaklardır. Bu tesbit, Kürdistan'da proletaryanın önderliğinin aracı olacak KP'nin inşası görevini gündeme getiriyor. Biz, PKK'nin, Kuzey Kürdistan'ın Dersim dışındaki bölgelerindeki silahlı varlığına dayanarak bir alternatif hayata hakkı tanımadığını görüyo ve bunun da onun yarı-feodal küçük burjuva sınıfsal özülüyle uyum içinde olduğunu düşünüyoruz. Bugün, Kuzey Kürdistan'da yaratılacak alternatife, hem faşist Türk devletiyle kapışacak, hem de PKK'yi saldırmaktan caydıracak ölçüde güçlü bir silahlı örgütlemeye temeline oturması gerektiği açık bir gerçektir. Bu nedenle, Kuzey Kürdistan KP'sine giden yol, birbirine yakın duran güçleri dogmatik ve dar grupçu sektörlüğü asarak güçlerini birleştirmesinden geçmektedir. Bu güçbirliği hem kısa vadeli ortak siyasi platformlarda birleşerek siyasi

müdahale, hem de eleştiri-özeleştiri silah temelinde ideolojik-siyasi karşıtlıkların değiştirilmesi demektir. Bu yapılmadan, Kuzey Kürdistan devrimine ancak dışarıdan gazel okunabilir. GHÜBÖ'de bu konuda bir öngörü yoktur, ama bu hattı yazan yolların sonraki tutumlarını, "biz öncüyüz, bayrağımızı açtık, herkes buraya gelsin" şeklindeki, eski dar grupçu ve günün taleplerini algılayabilmekten uzak ve üstelik bizim birlik programı "tartışma için birlik" şeklinde tahrif eden, olumsuz bir tutum olmuştur. Biz yolları bu noktada ikna edebileceğimizi umudunu hala taşıyor ve birlik sloganını hala önde tutuyoruz.

Kuzey Kürdistan'da kurulacak olan ML Parti Türkiye'de yeniden inşa edilecek olan ML Parti ile bu aşamadaki eşit seksiyon olarak birleşmeli ve toplumsal devrim ile milli devrimi koordine etmelidir. İleride, Kuzey Kürdistan devriminin gidişatı objektif olarak diğer parçalardaki devrimler ile nedensellik ilişkisine girerse, açıktır ki, Kuzey Kürdistan seksiyonu, Birleşik ML Parti'sinin bir seksiyonu veya çekirdeği haline dönüşecektir.

Kuzey Kürdistan'da bugün geçerli olan Milli Cephe siyasetidir. Bu cepheye, yurtsever olan Kürt toprak ağaları ve burjuvazisi dahil olacaktır kuşkusuz. Ancak cephenin çekirdeği, işçi-köylü temel ittifakı olmak zorundadır. Bu ittifak da silahlı mücadele içinde gerçekleştirilebilecektir. Proletarya partisi kurulup güçlenmeden silahlı mücadele içinde işçi-köylü ittifakı kurulmadan, Kürt feodallerinin ve burjuvazisinin işbirlikçi olmayan çoğunluğunun ulusal cepheye kazanılması hele ufukta görülen Türk komprador burjuvazisinin "kültürel özerklik" ve GAP gibi projelere yerli (Kürt) payanda arama oyunları göz önüne alındığında, pek mümkün olmayacaktır.

* GHÜBÖ, TKP/ML'nin milli meseleye bakış açısını değerlendirirken, sol içindeki şovenist geleneği yıkmanın onun olumlu yanını, buna karşılık Türkiye'de milli çelişmeyi başlıca çelişmelerden biri görmemeyi (DP'nin ilk sayısında buna Kürdistan'ı sömürge olarak görmemeyi de ekliyor)de onun hatalı yanı olarak koyuyor. **Burada özellikle vurgulanması gereken yan, Türkiye'de milli meseleye yaklaşımda İK çizgisinin nitel bir sıçrama yaratmış olmasıdır. Bizim sıkı sıkıya sahip çıkacağımız birinci özellik budur. İkinci olarak İK, varsayımsal olarak da olsa, Türkiye devrimi ile Kuzey Kürdistan devrimi arasındaki dengesiz ilişkinin farkına varabilmiş ve bu ihtimali de göz önüne alarak, eğer Kuzey Kürdistan'da milli hareket, batıdaki sosyal devrimi geçerse, ayrı örgütlenmeli ve ayrı devlet kurmayı gündeme getirebilmelidir, diyebilmiştir.** Bu, olguyu kendi hareketi için de inceleyebilme ve taktiklerini ona göre inşa edebilme yeteneğidir ki, dogmatizme karşı sınıksız sahip çıkacağımız ve öne çıkaracağımız ikinci TKP/ML geleneği budur. Burada yeri gelmişken şunuda belirtelim. TKP/ML'in geleneklerini ayaklar altına alan "III. Konferans" ve "DABK" kanatları, artık başlarını, gömdükleri kumdan çıkartıp gerçek dünyaya bakmalı, en azından İK'nın varsayımsal olarak öne sürdüğü ihtimalin artık kesin bir gerçeklik haline dönüştüğünü ve dolayısıyla kendileri açısından da özel bir Kuzey Kürdistan alt programının kaçınılmaz olduğunu görmelidir. GHÜBÖ'yü savunan yoldaşlar da "DABK" ve "Merkez" kanatlarını bu noktada zorlamaya katılmalıdırlar.

Yine yeri gelmişken bir noktaya daha değinelim.

GHÜBÖ'ye göre tüm yanlışlar burjuva çizgiden kaynaklanmaktadır. Açıktır ki, her ne kadar yazmamışlarsa da, İK'nın milli meselede;

1-Kürdistan'ı sömürge görmemesi,

2-Onun parçalanmışlığını geleceğin bir sorunu değil de "tarihsel bir haksızlık" olarak, geçmişin bir sorunu olarak kavraması ve

3-Türkiye'de milli çelişmeyi başlıca çelişme arasına almaması, burjuva çizgiden "kaynaklanmış" olmalıdır -kuşkusuz burjuva şovenizmi çizgisinden. Biz, hem bu düşünceye hem de daha önce değindiğimiz gibi iki çizgi sorununun **vulgarizasyonuna** (kaba basit ele alınışına) karşı çıkıyoruz. Bizim görüşümüzce İbrahim'in 1970'de milli meselede bu hatalara düşmesi, onun sınıfsal bir hatası değildir, kaynak, burjuva şovenizminin etkisini tümünden üstünden atamaması değildi; kaynak insanın bilme yetisindeki sınırlılık ile henüz sosyal pratiğin yeterince gelişmemiş olmasıydı.

2/ Türkiye Devrimi Üzerine

GHÜBÖ'nün siyasi olarak en az gelişmiş olduğu alan, Türkiye'deki sosyal devrim alanıdır. Bu konuda yalnızca, Türkiye'nin yarı-sömürge, geri komprador kapitalist bir sosyo-ekonomik yapıya sahip olduğunu ve demokratik devrimin hala gündemde olduğunu söylemekle yetiniyor.

Ne iktisadi yapının ve buna bağlı olarak sınıfların ve aralarındaki mücadelenin tarihi materyalist açıdan bir tahlili var, ne de bugünün kesitinde sınıfların ve tabakaların durumu, mevzilenişi, faşizm tahlili, demokratik devrim programı, cephe analizleri, Kuzey Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesi ile ilişkileri, siyasi örgütlerin ve önemli kitle örgütlerinin nitelikleri vb. konuların, yani sosyal devrim için doğru çözümlenmesi zorunlu olan stratejik ve temel taktik konuların hiçbiri henüz ele alınmıştır. Bunların çözümlenmesi gerekli ki, bu temelde taktik siyasetlerin üretimine geçilebilsin. Bunlar olmadan, çizgi nasıl "bütünlüklü" olabiliyor ve "sınıf mücadelesine siyasi müdahaleden nasıl söz edilebiliyor, anlamak zor. 'Ben her zaman en doğrusunu bilirim, çünkü ben öncüyüm' şeklindeki kendi kendimizi aldatmacadan artık mutlaka kurtulmalıyız; aksi takdirde proletarya ve emekçi kitleleriyle bütünleşip onların, gerçek öncüsü olmak imkansızlaşmaktadır.

*GHÜBÖ, Türkiye'nin sosyo-ekonomik yapısının tahlilini, 1980'de TKP/ML içinde yazılmış bir araştırma-tartışma yazını özetleyerek ve gerekli değişiklikleri yaparak yerine getiriyor. Önce, sözkonusu yazının kısa bir değerlendirmesini yapmak gerekli. Bu yazı, 1980'de hem olumlu, hem de olumsuz bir yön içeriyordu. Olumlu yönleri, birinci olarak teorik kavramlarda açıklık ve hassasiyet sağlamasıydı, ikinci olarak da bu teorik araçlarla 1970-75 kesidinde toplumun iktisadi ve siyasi yapısını "analiz etmesiydi". Olumsuz yanı, bu ameliyatta elde ettiği bulguları İK çizgisine karşı çıkacak şekilde adını koyma ferasetini (cesaretini de diyebiliriz) gösterememesiydi. Şimdi GHÜBÖ bu yazıyı özetliyor ve çocuğun adını da koyuyor. Ne var ki, 1980'de yapılsaydı "öncü" rol oynayabilecek olan bu tavır, 1989'da artık ihtiyaçların gerisinde kalıyor (hele orada geçen 9 yıl yani 12 Eylül'ün askeri ve "sivil" dönemleri eklenmeden). Bugünün ihtiyacı, artık 1989'da Türkiye'nin yarı-sömürge, geri

komprador kapitalist olduğunu söylemek değil, iktisadi yapının nasıl geliştiğini, bunun sınıfların gelişimine nasıl yansıdığını; iktisadi ve sosyal alandaki bu gelişmelerin siyaset sahnesinde nasıl ifadesini bulduğunu; siyasi dönüm noktalarının iktisadi yapının dönüşümü açısından öneminin ve etkilerinin ne olduğu; sınıfların gelişimi ve onların ideolojilerinin gelişimi arasındaki dengesizlikler ve örtüşmezlikler sorununu, bütün bunlara bağlı olarak toplumdaki yazılı ve yazılı olmayan kurumsallaşmaların gelişimini tahlil edip açıklayabilmektir. Ancak böylesine yaşayan "etli-kemikli" bir analiz, hem gelişme yasalarını anlayarak geleceğin temel dinamiklerini kestirmemize, hem de siyasi taktik üretmede yetkinleşmek için bir laboratuvar görevi görmeye yarayacaktır.

*GHÜBÖ'de, Kemalizm üzerine herhangi bir şey söylenmemektedir. Buradan hareketle arkadaşların İK'nın Kemalizm tahliline tümüyle katıldıkları söylenebilir. Bu konuda biz farklı düşünmekteyiz.

Biz Kemalist hareketi, başından itibaren Türk komprador burjuvazisinin ve toprak ağalarının temsilcisi olarak görmüyoruz. **Kemalist hareket, Jön Türk Hareketi'nin son halkasıdır. Saray kökenlidir, merkezi feodalitenin asker bürokrasisinin batı eğitimi ve hayranlığı ile yetişmiş yeni neslinin "sol"kanadındandır.**

Bu temel onun başlıca özelliklerinin çerçevesini de çizmektedir. "Reformcu"durlar, üst yapıda bir dizi reform yapılmadıkça Osmanlı İmparatorluğu'nun yaşayamayacağına inanmışlardır; "batı hayranı"dırlar, batı kapitalizminin zenginliği ve gücü karşısında, zaman zaman aşağılık duygusuna varan, onu taklit etme isteği duymaktadırlar; Abdülhamit geleneğinde "dengeci"dirler, güçlü dış düşman karşısında, dayanacakları bir halk kitlesi olmadığı için, onlar arasındaki çelişmelerden yararlanma adına onların bir kısmına dayanma geleneğine sahiptirler ve son olarak, saray bürokrasisini iktidarda siyasi tekellilik ve bu tekeli sağlamak için -kardeş boğdurmaya kadar varan- entrikacılık geleneğinin mirasçılarıdır. Kemalistler İttihat ve Terakki ile köksel bağlarını ne kadar reddetseler de, hem üyelerinin çoğu onun bağrında yetişmiştir, hem de İttihatçıların 1908'de başlayıp da bitiremedikleri üstten "yarı devrim'i tamamlamışlardır.

Ama Jön Türkler'in programı hiçbir zaman teoride bile tam bir demokratik devrim değildi; burjuva demokratik devrimlerin üç ayağı olan milli birlik ve bağımsızlık, tarımda feodal üretim ilişkilerinin hakimiyetinin yıkılması, üst yapıda burjuva kurumların (siyasi ve ideolojik) tesisinin ele alınışı açısından baktığımızda bu programların toprak devrimine sahip olmadığını, milli boyutta ümmetçilikten turancılığa kadar savrulabildiklerini ve siyasi demokrasiyi esas olarak Osmanlı'nın bağrında gelişmekte olan ademi merkezîyetçi güçleri (ezilenlerin milli hareketleri, azınlık milliyetlerden komprador burjuvazi, yerli burjuvazi, yerel feodal güçler) merkezi otoritenin yürüncesinde tutmaya yarayacak olan bir araç olarak ele aldıklarını görürüz. Kavranışta böylesine "yarım" olan bir demokratik devrimi, uygulanışta daha da malul diye, bir kenara kaldırıp atmamak gerekir.

Tarihsel materyalist incelemede, onun toplumun tekerliğini ileri yanı ile onu frenleyen yanı, objektif olarak ele alınmalıdır. Nesnel gözle incelendiğinde biz **Kemalist hareketin kurtuluş savaşı sırasında ve 1930 başlarına kadar, Almanya'da Prusya asker bürokrasisinin oynadığı role benzer bir rol**

oynadığını; feodal Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküntüsü içinden, pazarı bir milli devletle ve burjuva mülkiyet hukuku ile birleştirilmiş, ticari ve sanayi, yerli (yani Türk ve Müslüman) ve yeniyetme burjuvazinin emrine tahsis edilmiş ve üstüne üstelik, devlet imkanlarını alabildiğine kullanan ve **Kemalist**

bürokrasiyle iç içe geçmiş olan bu komprador eğilimli burjuvazinin yerel Türk ve Kürt feodallerle ittifakı gerçekleştirilmiş bir milli devlet ortaya çıkarttığını söylüyoruz.

Bu onun kısa süren ilerici rolü oldu. Buna kuşkusuz, Sovyetler Birliği'nin güvenilmez de olsa müttefik olup, oynadığı anti-emperyalist rolü de eklemek gerekir. Kemalistler iktidarı aldıktan sonra yaşanan birkaç yıllık kısıtlı demokrasiden sonra hem içte hem dışta gericileşmeye başladılar.

1924'teki İzmir İktisat Kongresi'yle bir ellerini İstanbul ve İzmir komprador burjuvazisine uzattılar.

Bu tarihten 1929 Büyük Bunalım'ına kadar olan dönemde İttihat Terakki programından aldıkları yerli sanayi ve yerli burjuvaziye destekleme şeklindeki devletçiliği bir kenara itip, "Liberalizm"i ve yabancı sermayeyi savundular; yüzlerini İngiltere'ye dönerken, Sovyetlere arkalarını dönuverdiler.

1925'te, kurulmakta olan "demokrasi"de işçi ve köylüye yer olmadığını Takrir-i Sükun Kanunu ve yoğun baskı ile gösterdiler.

Yine bu tarihte, milli eşitlik vaadiyle kurtuluş mücadelesinde ittifak ettikleri Kürt millete ihametlerini Şeyh Sait İsyanı'nı kışkırtarak sonra da kanla bastırarak sergilediler.

1930'da, emekçi halkın hoşnutsuzluğunun, komprador burjuvazi ve Türk yarı-feodal, yarı-burjuva toprak beylerinin direkt siyasi temsilcilerine doğru akması üzerine (Serbest Fırka Olayı), kurmakta oldukları "demokrasi" de, burjuvazinin direkt temsiline bile tahammülleri olmadığını ortaya koydular.

Kemalist rejim 1930'dan sonra iktisadi yardım için yeniden yüzünü Sovyetler Birliği'ne dönerken, toplumsal yönelimini ise faşizme kaydırdı. 1930-1945 dönemi, faşizmin iktisadi hayattan ideolojik hayata kadar toplumun tüm gözeneklerine yerleştirilip kurumlaştırıldığı dönem oldu. Sovyetler Birliği'nin mali ve planlama yardımları "devletçilik" adıyla bürokrat sermayeyi geliştirmekte kullanıldı. Böylece, Mussolini İtalyası'nda ve Hitler Almanyası'nda teorik ve pratik örneğinde görüldüğü gibi, devleti iktisadi bir güç ama burjuvazinin bir kesiminin emrindeki bir iktisadi güç haline getirdi. Faşizmin "korporatif devlet" tezi, işçilerin, teknik elemanların ve patronların bir arada örgütlenip devlete bağlandıkları meslek odaları örgütlenmesiyle Kemalist rejimde de hayat buldu. "Cumhuriyet Fırka"dan "Cumhuriyet Halk Partisi" adlı faşist partiye dönüşen Kemalist parti, siyasi tekele sahip oluşu, milletvekillerinin Mustafa Kemal tarafından tayin edilişi, devlet örgütlenmesiyle parti örgütlenmesinin iç içe geçişi ve 6 oklu Kemalist parti ideolojiyi geliştirip bayrak edinişi ile tam bir "devlet partisi" haline geldi. Faşist hukuk Mussolini İtalyası'ndan ithal edilip üst yapıya oturtuldu.

Faşist bir kültürün temel özellikleri olan popülizm, "halkçılık" ve "devletçilik" ilkeleriyle özetlenip özellikle aydınları yedeklemek için halkevleri hareketi, eğitim enstitüleri hareketi vs. geliştirilirken; modernizm ise, "laiklik" ve "batılılaşma" startlarıyla, balolarla ve operalarla, şovenist gelenekçilik de "Güneş Dil Teorisi" ve "Türk Tarih Tezi" gibi ırkçı-şoven sözde

bilimsel hareketlerle beslenip geliştirildi. Fiiliyatta hala yarı-özerk yaşayan Kürt milletini ezip yok etmek amacıyla büyük bir asimilasyon (ve direniş üzerine de jenosit) hareketi, olgunlaşmış yerli yerine oturan (yani, dışta emperyalizmle iç içe geçen, içte de faşizmi kurumlaştıran ve komprador burjuvazi ve toprak ağalarının devlet partisi haline gelen) Kemalizm'in milli sorunu ele alış ilkesi olarak TC geleneğine yerleştirildi. Kemalizm, İttihat ve Terakki pratiğinden devraldığı, iktidar sahibi bürokrasisini ve ona yakın burjuvazi kesitinin devlet imkanlarını kullanarak talan ve yağma ile sermaye biriktirmesi ve emperyalist sermayeyle işbirliğine girmesi çizgisini geliştirerek sürdürdü; o kadar ki II. Dünya Savaşı yıllarında bu, özellikle Yahudi komprador burjuvaziye yönelik olarak, azınlık burjuvazinin mallarına el koyup Türk savaş zenginlerine aktarmaya kadar vardı. Tarımda ise, Kurtuluş Savaşı'nın meyveleri köylüye geçmedi; toprak reformu şöyle dursun, Çukurova'da, Söke'de, Menderes Ovası'nda, Trakya'da vs. eski ittihatçılar hazine arazilerini çevirip kendilerine mal ettiler ve köylüleri yarı-serfler olarak kullandılar. Batı'nın verimli ovalarında yarı-feodal, yarı-burjuva toprak beyleri olarak hızla servet biriktirdiler.

Böylece II. Dünya milli muhalefet Savaşı öncesine gelindiğinde, Kemalist bürokrasi ile iç içe geçerek güçlenmiş, saldırgan, açgözlü emperyalist sermayeyle bir türlü birleşemediği için dört gözle oturacak kucak arayan bir komprador burjuvazi ile, verimli ovalarda servet yığan ve kompradorluk alanına sıçramak saatinin geldiğini düşünen bir yarı-feodal toprak sahipleri sınıfı gelişmiş bulunmaktaydı. Kuzey Kürdistan'da ise milli muhalefet kanla ezilmişti ve toplum Ortaçağ karanlığına geri itilmişti.

Bu ortamda Kemalist iktidar, İttihat ve Terakki'nin hatasını, Faşist Mihrak'a yaslanarak tekrarladı; ancak bu kez çok daha ihtiyatlı ve sahtekarca, el altından olmak üzere! Kemalist Türkiye açıkça Faşist Mihrak safında savaşa girmemekle birlikte, ona (ticaret alanında ve boğazlardan geçiş konusunda yardımcı olarak) lojistik destek sağladı. Ülke içinde Nazi propagandası, Yahudi düşmanlığı ve yeniden canlanan, Sovyetler Birliği'ne yönelik Turancı ütopyalar da psikolojik destek oldu. Fakat bütün bunların sahtekarca ve riyakarca yapılması, savaşta yenilen tarafın destekçisi durumundaki Kemalist Türkiye'nin ödeyeceği faturanın küçük olmasını da sağladı. İttifak devletlerinin zaferine bir adım kala T.C. hakim sınıfları da galiplerin yanında yer aldı. Fakat bu da Kemalistlerin suçlarını örtmeye yetmedi ve savaş sonrasında Türkiye Milletler Camiasında yalnız kaldı.

Bu yalnız kalış, Amerikan sermayesinin savaşta yıkıma uğramış Avrupa'ya gürül gürül aktığı bu ortamda, Kemalistleri iştahla yaranmaya ve nedamet getirmeye sevketti. Kemalist iktidar, ABD'nin sözde yardımlarını çekebilmek için, bir dış tehlike (Sovyetler Birliği'nin toprak istemeleri) ve bir de iç tehlikeyi (komünist ayaklanma) hemen hemen yoktan varetti.

Ne var ki, ABD'nin uşaklığına soyunan bir egemen sınıf kesimi daha vardı. Bunlar köklerini Hürriyet ve İhtilaf'ta bulan, İstanbul ve İzmir kompradorlarının ve kıyı bölgelerinde kapitalist tarıma atlayacak hale gelmiş toprak ağalarının ağırlıklı olarak bulundukları hakim sınıflar kampıydı.

Zorunlu olarak "devlet partisi" saflarında yer almış olan bu kanat, savaşın hemen ertesinde, Kemalistlerin efendilerinin yenilen taraf olması, anti-faşist güçlerin Kemalistleri tecrit etmesi ve emperyalist dünyanın yeni tartışmasız efendisi ABD'nin de Kemalistlere sıcak bakmaması sonucunda ortaya çıkan iktidar zayıflaması ortamından yararlanarak 1946'da ayrı bir parti kurdu.

1946-1950 arası her iki kanadın ABD uşaklığı için rekabet ettiği ve içte Kemalist siyasi istikrarın zayıfladığı, emekçilerinin hoşnutsuzluklarının belirmeye başladığı bir ortamdır. Ne var ki, Türkiye'de hiçbir zaman Kemalizm kuyrukçuluğundan sıyrılabilmiş bir Komünist Parti var olamadığı için halkın bu muhalefetini, Demokrat Parti (DP)'de ifadesini bulmuyor olan kanat kullanabildi.

1950'de DP'nin seçim zaferi, bu kanadın ideologları tarafından hep "Ak Devrim" olarak, "tek parti diktatörlüğünden çok partili demokrasiye geçiş olarak kutsanır. Bu, burjuva demokrasisine geçme anlamında kullanıldığı ölçüde yanlıştır -gerçi bu dönüm noktasında, halkın muhalefetinin DP'ye yedeklenmiş olmasının getirdiği momentum ile birkaç yıllık bir kısmi demokrasi ortamı" yaşanmıştır, ama bu fiili demokratik ileri adımın kurumlaştırılması sağlanamamıştır ne var ki bir "sıçrama" yaşanmakta olduğu gerçektir. Olan şudur:

Kemalist rejim, ideolojisi, siyasi kurumları ve iktisadi işleyişiyle 1930 başlarında askeri faşist bir diktatörlük olarak yerli yerine oturdu. Bu rejim, "bir devlet partisi" rejimiydi; yani, bir yandan yeni yetme Türk komprador burjuvazisinin büyük liman şehirlerindeki eski ve ağırlıklı olarak azınlık milliyetlerden) komprador burjuvazi ile ittifakını, diğer yandan da, birbütün olarak komprador burjuvazinin toprak ağaları ile olan ittifakının siyasi sağlayıcısı ve temsilcisi niteliğindeydi. bu ittifaklar manzumesi içinde, sınıfsal planda esas olan komprador burjuvazi, onun içinde de esas olan Kemalistlere yakın olan yeni yetme komprador kesimiydi.

1930'lu yıllarda ve savaş sırasında komprador burjuvazi devleti kullanarak sermaye birikimini hızlandırdı. Bu birikimin dayandığı esas üç kaynak vardı; tarım, devlet sanayii ve dış ticaret. Bu aşamada komprador sermaye bu üç alanı bağlayan ticari faaliyetle birikti. Ama artık savaş sonrasında, bu birikimin ve belirli seviyedeki merkezileşmenin üretime de dönmesi kaçınılmazlaşıyordu. Birikimin büyümesi, yani komprador burjuvazinin büyümesi, kendi iç rekabetini de artırdı.

1946'daki bölünme, bu büyümenin sonucu olarak, Türk komprador burjuvazisi ve batılı toprak ağalarının bir bölümünün idareyi doğrudan kendi ellerine alma, bunun içinde "tek partili ve dolaylı" komprador burjuva toprak ağası demokrasisini "çok partili ve doğrudan" hale getirme girişimleridir. Diğer bir deyişle, Jakoben tavırlar ve Bonapartist özellikler taşıyarak başlayan ama kısa zamanda Mussolini çeşitlemesi bir askeri faşist diktatörlüğe dönüşen Kemalist rejim, savaş sonrasında artık Türk kompradorlarının ve ağalarının değiştirmesi gereken bir kabuk haline gelmiş; onların büyümesinin yeni evresine uygun bir "form" arz etmiyordu.

1946'da başlanan ve 1950'de ilk adımı atılan gelişme ancak 1960'ta 27 Mayıs darbesiyle tamamlanabildi.

27 Mayıs'ı sosyalistler açıklamakta zorluk çekegelmişlerdir. Ya 27 Mayıs'ın "üstten devrimci" yani abartılır ve bu yüzden de onun yapıcısı Kemalist orduya demokrat-devrimci payeler yüklenir, ya da bu darbenin halkımızın mücadelesindeki ileri yanı tümünden görmezden gelinir.

TKP/ML kurulurken TİKP içinde esas olan eğilim birincisi, yani 27 Mayısın sağdan yorumuydu. İlk birinci olarak buna karşı çıktı. İkinci olarak 27 Mayıs ile ortaya çıkan demokratik ortamı gördü. Böylece düşünceyi doğru yönetime soktu ama tahlilini yarım bıraktı. Ondan

sonra gelenler, giderek artan bir şekilde ve her alanda olduğu gibi, burada da açılan yoldan ilerleyeceklerine, İK'yı savunma adına teoriyi kabalaştırdılar, kabuklaştırdılar.

DP hükümeti, önce halk muhalefetine kendisinden kopma eğilimi gösterdiğini görünce onu ezdi; sonra da iktidarda siyasi tekelini geliştirmeye başladı. O güne kadar iktidarda olmuş olan Kemalist asker-sivil bürokrasi ve ona daha yakın duran komprador burjuva-toprak ağası kliği, iktidardan tümünden dışlanma girişimi karşısında (ki Kemalist iktidar altında hiçbir kanat iktidardan tümünden dışlanmamıştı). Çıkarlarını korumak için "demokrasi havarisi" kesilmekten başka birşey yapamazdı.

27 Mayıs'ta siyasi demokrasi yönünde burjuva anlamda atılan yarım adımın temel dinamiği budur. 27 Mayıs cuntacılarının içinde var olan, "yeni bir Kemalist iktidar" sloganı, yani yeniden bir egemen sınıfların dolaylı temsil edildiği devlet partisinin askeri faşist diktatörlüğü arzusu, Kemalistlerin son önder kadrosu İnönü tarafından zorlu çabalarla önlendiyse, bu, artık Kemalist faşist diktatörlüğün hem egemen sınıfların gelişme seviyesine uymadığının hem de halk muhalefetine artık milliyetçi ve faşist demogojilerle uyutamadığının tarihsel kanıtıdır. Diğer bir deyişle, 27 Mayıs iki egemen klik arasında basit bir iktidar çatışmasının ürünü değildir; bir bütün olarak elbisenin büyüyen bedene dar gelmesidir.

Türkiye'de milli burjuvazi hiçbir zaman güçlü olmadı. Cumhuriyet'in başlarında, nispeten bir güce sahip olan milli burjuvazi, Kemalist iktidar altında kısa zamanda kompradorlaştı. Kompradorlaşmayan kesim, Kemalizm'in kuyruğundan ayrılmadı. Devlet komprador nitelikli olduğundan, bürokrasinin üst kesimleri hep komprador ruhlu oldu. Orta ve alt kesimler küçük burjuvazinin aydınlanmış kesimlerini oluşturdu ve bunlar da Kemalizm'in kuyruğundan ayrılamadılar. Kemalizm, milli burjuvaziye ve küçük burjuvazinin aydınlanmış kesimlerini, yalnızca ideolojik etkilenmeyle yedeğine almadı; aynı zamanda 1938'e kadar hep gündemde kalan (baş çelişme olan) milli çelişme nedeniyle bu halk kesimlerini kuyruğuna taktı. Ancak Dersim katliamı ile Kürt ulusunun sesi uzun sürecek bir suskunluğa itildikten ve de savaş sonrasındaki kıtlık ve açık yozlaşmadan sonradır ki, orta ve küçük burjuvazinin desteği Kemalistlerden geri çekildi.

Ordunun Kemalist "devlet partisi" geleneğini sürdüren 27 Mayıs darbesi, DP'de düş bozumuna uğramış bu desteği yeniden Kemalist asker-sivil bürokrasinin ardına taktı. Darbenin gidişatını yalnızca asker Kemalistler değil, aynı zamanda sivil Kemalistler ve orta/küçük-burjuva desteği de belirledi. 27 Mayıs'ın burjuva-demokrasisi yönünde bir yarım adım olmasında, orta/küçük/büyük demokratik güçlerin de katkısı oldu.

Böylece, 1950'de yarım kalan, 1960'da tamamlandı. Çok partili bir komprador burjuva demokrasisi, askeri faşist diktatörlüğün bazı demokratik haklarla yumuşatılmış biçimi, İK'nın deyimiyle "yarı-faşizm"!

Fakat, egemen sınıflar arasındaki çelişme ve çatışmalar ezilen sınıfların işine de yaramıştır-bundan bilinçlice yararlanmaya girişemeseler bile. Çünkü çelişki ortamları, ezilenlerin üzerindeki sınıf diktatörlüğü baskısının gerilediği, dolayısıyla ezilenlerin hoşnutsuzluklarını daha rahatlıkla dile getirebildikleri ve (bu muhalefet egemen sınıf kamplarından birinin bendine akıtılsa bile) bunalımın çözümünde göz önüne alınmak zorunda kalmadığı ortamlardır.

Bu nedenle 27 Mayıs Anayasası, üst yapıyı komprador burjuvazinin yeni ihtiyaçlarına göre yeniden düzenlemek üzere açılan toplumsal kapıdan, halk muhalefetine de sızması sonucu, yarı-demokratik bir tarzda oluşmuş ve 1960'lı yıllarda hem ilerici-devrimci aydınların hem de işçilerin eline önemli silahlar/mevziler vermiştir.

Bu noktada, Türk gençliği üzerine bir not düşmek gerekiyor. (Kürt gençliği henüz feodal uyuşukluktan ve 1938 kırımının etkisinden kendisini kurtarabilmiş değildi ve dolayısıyla siyasi arenada yoktur.) Türk gençliği hep Kemalizm'in yedek gücü oldu ve onun tarafından hem Kemalist ideolojiyi topluma yaymada, hem de sosyalist aydınların ve ileri bilinçli işçilerin bastırılmasında piyon olarak kullanılabildi. Türk gençliğinin en güçlü Kemalist eylemi, onun en son Kemalist eylemi de oldu.

1960 Baharında Kemalist yörüngede ve DP'ye karşı yoğunlaşan gençlik hareketi, giderek anti-Amerikancı ve demokratik bir içeriğe oturdu ve bu savrulma ile Kemalist yörüngeden fırladı.

Yeni yörünge ağırlıklı olarak sosyalizm oldu. (1960'lı ve '70'li yıllar boyunca egemen sınıflar gençliği Kemalizm gibi kendi peşlerinden sürükleyerek bir ideolojik sistem bulamayacaklar, 1980'lerde ise bu boşluğu bir yandan islam radikalizmi, diğer yandan da depolitizasyon ve maddi çıkarıcılık ile doldurmaya çalışacaklardı)

"Gençliği kazanan geleceği kazanır". 1960'lı ve '70'li yıllarda sosyalizm gençliği kazandı, denilebilir. Ne var ki bu tam doğru değildir; gençlik kendiliğinden sosyalizme yönelmiş ve onu Türkiyelileştirmiştir; bu yüzden de gençliği küçük burjuva ihtilalci özü, Türkiye sosyalist hareketinin bu yeni evresine önemli ölçüde damgasını basmıştır. Yeniden inşa göreviyle karşı karşıya bulunduğumuz Türkiye'nin proletarya partisi, gençliğin bu tarihsel özelliklerini doğru politikalara dönüştürebilmelidir.

DP dönemi, gençliğin Kemalizmden kopuşu için dış şartları oluşturdu denilebilir. DP dönemi, daha da önemli olarak, iktisadi yapıdaki değişimi yöresel de olsa hızlandırmış ve işçi sınıfını doğrudan etkilemiştir.

1952-56 yılları, tarımda makinalaşmanın ilk atılım yılları oldu. Diğer yandan, yol, baraj ve sulama kanalları gibi tarımsal üretimi ve pazarı iyileştirici altyapı yatırımları (Marshall yardımı ve dış borçlanmalarla finanse edilerek) Menderes döneminin temel icraatlarından oldu. Böylece Ege, Akdeniz ve Trakya bölgelerinin büyük toprak ağaları, feodal Lathufundium tarzındaki işletme tarzlarını değiştirdiler ve makinalı, birleştirilmiş üretim yapan, verimsiz topraklara bağlanarak ücreti düşürülmüş ve yarı-feodal bağlarla bağlanmış bir işgücü havuzunu kullanan, yarı-burjuva (esas yanları budur), yarı-feodal toprak beylerine dönüştüler. Tarımda eski feodal dirliğin hızla bozulmasının ilk sonucu, kentlere birinci kuşak göç dalgasının oluşmasıdır. Böylece, niteliksiz ama çok düşük ücretlere razı bir yedek işçi ordusu oluştu ve komprador burjuvazisinin emrine sunuldu. Komprador burjuvazinin ilk "sınai" girişimleri zaten montaj özellikliydi ve de nitelikli işgücüne gereksinimi pek yoktu.

Feodal dirliğin bozulması, sadece kente göçü dağıtmakla kalmadı; bu kıyı bölgelerinde yoksul köylü kökenli bireysel başkaldırıya da yoğunlaştırdı; eşkiyalık kurumu yeniden ortaya çıktı. Bunun neden kolektif bir başkaldırıya dönüşemediği politika üretmek için cenelenmelidir.) Edebiyatta bir köylü akımı ortalığı kapladı: ağayla çelişki, köydeki yoksulluk

ve sefalet, eşkiyalık, kahramanlık ve kalleslik, kente yeni göçenlerin sefaleti vb. temalar köylü kökenli aydınlar aracılığıyla 1950'li ve '60'lı yılların edebiyatını, önemli ölçüde biçimlendirdi.

Kemalizm döneminin kentleri (komprador liman veya yani feodal ticaret kentleri) nüfus kompozisyonu ve toplumsal hareketlilik açısından nispeten durağan, oluşturulmuş ve adeta aristokratlaşmış kentlerdi. DP dönemiyle kentlere hareketlilik ve çatışma girdi. DP döneminde kent nüfusunda görece hızlı bir artış ortaya çıktı, kırsal alandan dışlanan işgücü, yabancı bir öge gibi kent yaşamına sağlandı; onun varoşlarında, ona entegre olmadan saplandı.

Kent nüfusundaki artış, kaçınılmaz olarak tarımda, kent pazarına yönelik üretimi hızlandırdı. Bu alan, tarımda zengin köylü üretiminin, milli bir kır kapitalizminin geliştirdiği alan oldu.

Diğer yandan, Türkiye kırında ticari tarıma yönelip para biriktirmeye başlayan ağalar, bu servetlerini tarım ihracatında da kullandılar. Bu dönemde, basit meta üretimi yapan ve doğal ekonomi içinde yaşayan küçük üreticiler (kıyı bölgelerinde) teknolojilerini değiştirmeden ve tüccara (ki bu çoğunlukla ağa veya yakınıydı) bağlanarak pazar için üretime geçtiler.

DP hükümetinin ilk dönemi, Kemalistlerin o kadar uğraşıp da Türkiye'ye çekemedikleri emperyalist sermayenin, Türkiye ölçeğine göre "bol"ca aktığı bir dönem oldu. Türkiye, egemenlerinin isteyip de gerçekleştiremedikleri emperyalist sömürü çarkına, daha önce hiç yaşamadığı boyutta bağlandı. Daha 1957'ye gelindiğinde, borç krizi zayıf Türk komprador ekonomisini sardı ve IMF sahneye çıktı. ABD'ye siyasi ve askeri bağımlılık, ABD danışmanlarının devlet ve ordu üst katlarında sıkça görünmeleri, Kore savaşına dünya gericiliğinin "gurka"ları olarak katılma, SB düşmanlığı ve uluslararası platformda ABD'nin kuyruğunda hareket edip yeni oluşan milli devletlerin aleyhinde kararlara katılma vb. ile pekiştirildi. ABD'ye bağımlılık öylesine gelişti ki, petrol kanunu, sendikalar kanunun vs. Amerikalı uzmanlara hazırlatılıp kabul edildi.

Emperyalist sermaye girdiği ülkelerin iktisadi yaşamını iki yönlü etkiler: Onun yeraltı-yerüstü zenginliklerini ve emek gücünü talan eder, sömürür; bu sömürsünü sürdürebilmek için toplumun bütün gerici güçleriyle ittifak eder ve onları ayakta tutmaya çalışır; emeği sarmalayan geri üretim ilişkilerini yaşatmak için uğraşır, bu birincisi. Ama diğer yandan ve emperyalizmin iradesinin hilafına, sisteme dıştan verilen enerji olarak, sistemin çıkarlarının dönüşünü hızlandırır; geleneksel yapıları alt-üst eder; kendisine karşı önemli bir reaksiyon doğurur, bu da ikincisi. Bu iki yandan hangisinin ve ne biçimde ön planda etkili olacağı, hem gelen emperyalist sermayenin özelliklerine bağlıdır.

Marx, Engels ve Lenin, İngiliz, Fransız ve Alman emperyalist sermayesini ve onların girdiği Hindistan, İran, Osmanlı ve Rusya gibi ülkeleri somut olarak incelediler. Biz de, bir ABD sermayesinin, kendi arka bahçesi Latin Amerika ülkelerinde veya Uzak Doğu'da yarattığı "ticari koloni" diyebileceğimiz Honkong, Singapur hata Güney Kore gibi ülkelerde, Türkiye'dekinden daha farklı etkiler yarattığını görüp, somut olarak ortaya koyabilmeliyiz. Veya değer bir perspektifte, Türkiye'ye ihracatının bir ABD sermayesi ile Alman veya İsveç sermayesinin, ekonomiye farklı etkilerde bulunabileceğini somut olarak inceleyebilmeliyiz.

Bu açıdan baktığımızda, ABD emperyalizminin Türkiye'yi ne hammadde ne de mamül mal açısından önemli bir pazar olarak görmediğini tespit etmeliyiz. Türkiye, ABD emperyalizmi için siyasi ve askeri açıdan bir önem taşıdı, çünkü birincisi Türkiye, SB'nin güneyinde askeri açıdan stratejik bir konumdaydı, ikincisi Ortadoğu petrol yataklarına ulaşmada önemli bir ileri karakol konumundaydı ve üçüncüsü Ortadoğu'nun Müslüman ülkeleriyle ilişkide bir kaldıraçtı. Bu nedenlerle Türkiye'ye ihraç edilen ABD kaynaklı veya kontrollü sermaye, askeri yardım ve borçlandırmalar ile, alt yapı geliştirmeye ve ticarete yönelik proje ve program kredileri biçiminde oldu. (Gerçi bu sermaye ihracatının şemsiyesi altında Türkiye'ye gelen Batı Avrupa kaynaklı sermaye, üretime yönelik yansımalar oldu ama bunların ölçeği küçük ve ancak 1960'lardan sonra sözkonusu oldu.) Buradan şu sonucu çıkarabiliriz: ABD emperyalizmi Türkiye'de, bir Güney Kore'de neden olduğu hız ve oranda bir alt-üst oluşa neden olmadı; Türk kompradorlarının hep hevesleri kursaklarında kaldı ve hep örneğin Güney Kore'ye bakıp bakıp yutkunanlar; Türk kompradorları yabancı sermaye ile birleşmelerini hep devlet aracılığıyla gerçekleştirmek zorunda kaldılar ve bu nedenle devletin kendisi bir komprador nitelik kazandı ve komprador bürokratik sermayenin ekonomideki payı büyüdü; devleti aracı olarak kullanan büyük burjuvazi, devlet korumacılığına ve kayırmacılığına alıştı ve bazı başka ülkelerin komprador burjuvazisinde görülen girişimcilik ve ticari yırtıcılığa sahip olamadı; bakış açısını, kendisine altın tabakta sunulan iç pazardan öteye kaldırmayı beceremedi. Bu söylediklerimiz 1980'lere kadardır. Bu tarihte iç pazarın ve korumacılık altında sermaye birikiminin, sınırlarına toslayınca, Türk büyük sermayesi, istemeye istemeye gözlerini dünya pazarına doğru kaldıracak ve Türkiye yeni bir rüzgar altında epey çalkantılı sulara açılmak zorunda kalacaktı.

Bıraktığımız yere dönersek, 27 Mayıs darbesi 1950'de başlanı tamamladı ve bu devlet koruculuğu, kayırmacılığı ve sermaye arzı altındaki bir iç pazarın önünde duran Türk komprador burjuvazisinin ihtiyaçlarına uygundu. Uygun olmayan yan, "devlet partisi"nin peşine takılan halk muhalefetine yol açtığı, demokratik hakların emekçi sınıflar lehine epey bir genişlemesi idi. Bu uygun olmayan yan, 1960'lı yıllarda işçi sınıfı, gençlik, memurlar ve köylüler tarafından demokrasinin fiili olarak kullanılmaya başlanmasıyla, komprador burjuvazi ve toprak sahipleri açısından daha da uygunsuz hale geldi. 12 Mart darbesinin önemli nedenlerinden ve icraatlarından biri de bu yanı törpülemek oldu.

1960'lı yıllar, sermayenin hızla merkezileştiği ve ithalat-ihracattaki aracılıkta ve ambalajlamadan, Türkiye'ye göre büyük ölçekli montaj sanayiciliğine geçtiği bir dönem oldu. 12 Mart yönetimi altındaki 3 yıl ise bu süreci adeta sıçrattı.

12 Mart faşizmini iyi tahlil etmemiz gereklidir. TKP/ML, 12 Mart'ta doruk noktasına varan süreç içinde doğdu ve bu doruk noktada ilk yenilgisini aldı. Parti kurucularının 12 Mart tahlili, henüz ona içinden baktıkları için, ideolojik olarak doğru fakat

tarihsel olarak yetersizdi. Daha sonra da bu yetersizlik aşılamadı ve görev bu günlere kaldı.

12 Mart dönemi, Türk komprador, kapitalizminin gelişimi açısından kısmi ama önemli bir sıçrama anıdır; bu anlamda 27 Mayıs darbesinden daha önemlidir.

Engels, Almanya'da Prusya asker bürokrasisi tarafından demokratik devrimin üstten tamamlanışını tahlil ederken her toplumsal değişimin "olmazsa olmaz" unsuru 'zor'un üstten ve tedrici olarak uygulamadığını ortaya koyar. Gerçi Türkiye'de demokratik devrim yapılmamaktadır; ama geri ve emperyalist sermayeye bağımlı da olsa bir kapitalizm hakim hale gelmektedir ve bu da kendine mahsus bir zor kullanımını gerektirmektedir. 1930-1950 arasındaki Kemalist faşist örgütlenme ve icraatlar, dünya bunalımı ve ardından da dünya savaşı ortamında Türk komprador burjuvazisinin yaşayabilmesi ve feodallerle ittifakını sürdürebilmesi için gerekli olan zorun örgütleniş biçimi idi. 1960 darbesi, bir komprador demokrasisinin kurumlaşması için zor'un yoğunlaştırıldığı zaman dilimi oldu. 12 Mart darbesi ile yine zor'un yoğunlaştığı ve sıçramaların gündeme geldiği bir zaman dilimi yaşandı.

En önemli sıçrama, komprador burjuvazinin toprak ağaları ile olan ittifakında yaşandı.

12 Mart öncesinde komprador sermaye üretim araçları üreten (yani iç pazarı hızla geliştiren) temel sektörlerde değil de tüketim malları üreten sektörlerde yoğunlaştığı için, iç pazar, doğal ekonomiden kopmuş olan nüfus ve bu nüfusun tüketim gücüyle sınırlıydı. Ve bu iç pazar 1970'e gelindiğinde tükenmişti. Türkiye nüfusunun üçte ikisi kırdaki ve bunun çoğunluğu da yarı-feodal üretim tarzının zorunlu koşulu olan doğal ekonomi içinde yaşıyordu. Bu potansiyel tüketicinin pazara entegre edilebilmesi için, kırdaki feodalitenin sarsılması ve dönüştürülmesi zorunluydu. İkinci olarak; 12 Mart öncesinde hem bürokrat hem de özel komprador sermaye, birikim ve merkezileşme hızını sürdürebilmek için yoğun bir finansman ihtiyacı duymaktaydı. İktisadi krizin bu boyutunu da dış kaynaklarla aşma olanağı yoktu. Kırdaki birikmiş feodal servet ise, ancak zor yoluyla çözümlü piyasaya akıtılabilecek bir finans kaynağıydı. Üçüncü olarak, 12 Mart'a kadar komprador burjuvazi, feodalleri, iktisadi araçlarla kapitalist ilişkilere çekmişti; yoğun altyapı yatırımları batı kırlarına girmiş, tarım ürünleri devletçe sübvansede edilmiş, sabit kur ile ihraç tarım ürünleri üretimi ve ticareti ödüllendirilmiş, sanayi-tarım ürünleri fiyatına kasa hep tarım lehine açık tutulmuş, böylece devlet aracılığıyla dıştan gelen ve içten toplanan kaynak, komprador

kapitalizme doğru yol alan büyük toprak sahiplerinin lehine dağıtılmıştı. Komprador sanayi burjuvazisi bunu tümünden tersine çevirip tarımdan kaynak aktarımına yönelmek istiyordu.

Komprador burjuvazinin bu ihtiyaçları, siyasi partileri aracılığıyla çözülebilirliğin ötesinde olan, sistemsel sorunlardı. Gerek Adalet Partisinin, gerekse CHP'nin içindeki çatlaklar boş yere ortaya çıkmamıştır. Bu ortamda görev, yine "devlet partisi'ne, orduya düşmekteydi.

12 Mart muhtırasıyla açılan dönemde, ordunun gözetiminde bir dizi partiler-üstü hükümet kurduruldu. Bunların eliyle gündeme "Toprak reformu kanunu" tartışması getirildi ve ilk kez böyle bir kanun çıkarıldı. Gerçi kanun, çıkarılıp uygulanır hale gelinceye kadar teknokratların hazırladığı taslaktan epey uzaklaşmış ve kuşa dönmüştü, üstelik böyle bir kanunun uygulanması da feodal mülkiyet ilişkilerini yok edemeyecekti. O halde, mecliste bir toprak ağası milletvekilinin, 'bu kanun çıkarsa gerilla savaşına başlarız' şeklinde konuşmasına yol açacak kadar vahim olan olay neydi? Olan şeyler; komprador burjuvazi, süngünün gölgesinde, toprak ağalarını **jünkerleşmeye** zorlamıştır; onları, paranın gücünü tanımaya ve zilliyete dayanan feodal otoriteden paranın otoritesine geçmeye zorlamıştır; onları, ücretliyi ezen feodal bağları atmaksızın, tam tersine bu temelde sömürüyü ağırlaştırarak kapitalist tarıma doğru geçmeye zorlamıştır. 12 Mart askeri faşizmi bu yönde başarılı da oldu. Reform kanunu, pilot bölge seçilen Urfa'da bile uygulamaya tam olarak konmadı; ama aba altından gösterilen sopa sonuç verdi. 12 Mart dönemi ve onu izleyen iki-üç yıl boyunca, kırsal alana giren traktör ve diğer modern tarım aletlerindeki artış büyük boyutlara vardı. Sulanan ve gübreleme/ilaçlama yapılan arazi büyük oranda arttı. İç ticaret **hadlerinin** ve sabit kur **hadlerinin** komprador sanayi lehine döndürülmesi, önemli bir finansman kaynağı yarattı. 12 Mart öncesinde beliren anti-feodal köylü hareketleri bastırılarak toprak sahiplerine de nefes aldırıldı.

1960'lı yıllarda kıyı bölgesinde devam eden ve Orta Anadolu'ya girmeye başlayan tarımsal kapitalizm 70'li yıllarda orta Anadoludan, doğuya ve güneydoğuya, yani esas olarak Kürdistan'a doğru kaymaya başladı. Bunun toplumsal sonuçları da hemen görüldü: 70'li yıllar kentlere yoğun bir Kürt nüfusu göçüne ve bunu izleyen Kürt ulusal kurtuluş mücadelesinde canlanmaya tanık oldu.

12 Mart dönemine dönelim; bu dönem, komprador sermayenin temerküzünde de bir sıçramadır, kaldı ki gelişmenin en yoğun yaşandığı dönem budur. Aynı zamanda kar oranlarının % 200-300'lere vardığı dönem de budur. Enflasyonun, o günün Türkiye'sine göre, birden azarak ücretli ve sabit gelirlilerden komprador burjuvaziye doğru geliri yeniden dağıttığı ve emekçilerin buna seslerini çıkartmadan katlanmak zorunda kaldıkları dönem yine budur. Ticaretle ve küçük sanayide orta ve küçük burjuvaziye gazetelerde "isyan edeceğiz" ilanı yayınlattırarak şekilde küçük sermayeyi tasfiyeye yönelen ve sermayeyi merkezileştiren dönem de budur.

12 Mart darbesi, her ne kadar en önemli gerekçe olarak bu öne sürülegelmışse de küçük-burjuva ihtilalci eylemlerin, kitleleri isyana götürme eğilimi sergilediği veya devleti çıkmaza soktuğu için yapılmadı; o dönemde devrimci hareket, komünist öz taşıyan TKP/ML'de dahil, kitlelerin hareketiyle birleşip ona etki etmekten çok uzaktı. 12 Mart darbesi, emperyalizmin Ortadoğu'ya ilişkin planları gereğince de yapılmadı. Hele Süleyman Demirel'in iddia ettiği gibi ne ona karşı ne de Ecevit CHP'sinin olası bir hükümetine karşı yapıldı. 12 Mart'a gerçekten gerekçe olabilecek birinci etmen, halk sınıflarının 12 Mart öncesinde giderek yoğunlaşan fiili demokrasi kullanımları ve işçi sınıfının 15-16 Haziran'da demokratik haklarını kanı pahasına koruma kararlılığını sergilemesidir. Ancak, bu tek başına 12 Mart'ı açıklamaya yetmiyor. Çünkü, sıkıyönetimler altında, önderliksiz olan emekçi sınıf ve katmanların muhalefeti önemli ölçüde bastırılmış ve geriletilmişti. Gerçi, 1970'te Demirel hükümetinin aldığı devalüasyon kararı ve bunu destekleyecek önlemler paketi, emekçilerden tepki almaya başlamıştı ve bunların uygulanabilmesi için zora ihtiyaç vardı ama bu da pekala sürmekte olan sıkıyönetimden yararlanılarak yapılabilirdi. Diğer yandan, 12 Mart meclisinin Anayasa'da yaptığı kırpma, bir darbe, dönemini gerektirecek boyutta da değildi. Bütün bu gerekçelerin bileşkesine, ancak "devlet partisi'nin çözebileceği, komprador burjuvazi-toprak ağaları gelişmesinde toprak ağalarının dönüştürülerek kompradorlaşmaları sonucu eklenince, darbenin gerekçeleri tamam oldu.

12 Mart darbesinin başında, ordunun "anti-emperyalist" ve "anti-feodal demagogileri ve bu temelde oluşturduğu meclis üstü teknokrat hükümet, tam da darbenin derinliklerinde egemen iki sınıf arasındaki çelişme yattığı için, Kemalizm ve dolayısıyla da komprador-burjuvazi kuyrukçusu birçok küçük-burjuva siyasetin, darbeyi alkışlamasının ve kuyruğuna takılmasının nedeni oldu. Bu ortamda TKP/ML'nin kurucuları ilk andan itibaren 12 Mart'ı ABD emperyalizminin işaretiyle yapılmış ve halka karşı bir darbe olarak mahkum ettiler ve revizyonist, oportünist tutumları acımasızca eleştirdiler. Bu, biricik doğru ideolojik tutumdur. Ama o gün Marksist-Leninstler, bu darbeyi, egemen sınıflar arasındaki çatışmanın bir momenti olarak da değerlendirmeleri gerekirken bunu yapamadılar; bu çatlaktan yararlanma siyasetleri üretemediler; 12 Mart darbesinin hem iktisadi alanda hem de siyasi alanda yol açacağı gelişmelerle ilgilenmediler. Bunun temelinde bir yandan siyasi tecrübesizlik, diğer yandan da dogmatizm ve kopyacılık yatıyordu. (Bu ikinci özellik, partide giderek artacak ve dönemin dışına çıkıldığı, onu çok daha objektif tarzda görmek imkanı doğacağı ve ayrıca bunu yapacak teorik seviye olduğu halde, bu görev yerine getirilemeyecekti.)

12 Mart döneminin özelliği, komprador burjuvazinin hem iktisadi krizine geçici de olsa bir çözüm bulması ve hem de toprak beylerini bir anlamda hizaya sokması değildir yalnızca. Sermaye birikiminin geline aşamasında, egemen sınıfların kamplaşmasında yeni çizgiler belirtmektedir ve bu ayırım çizgileri, geçmiştekine göre daha sınıfsal ve gelişkindir. Şöyle ki;

Türk komprador burjuvazisi ve toprak ağaları iki temel kliğe ayrıla gelmişlerdi, İK'nın bu tahlili esas olarak doğrudur. "Hürriyet ve İtilaf" mirasçısı kanat-ki baştan beri işbirlikçidir, sözde "liberal"dir ve feodal-dinci profili güçlüdür. CHP'den kopup 1950'den itibaren ülke yönetiminde ağırlık sahibi olunca, CHP giderek "demokrasi havarisi" kesilmek zorunda kaldı, fakat 1970'e kadar yapısında bir değişiklik olmadı. 1969-70 krizi ile birlikte önce, birinci kanadın temsilcisi AP'den, sınıfsal çizgiler

boyunca kopmalar oldu: Anadolu'da gelişmekte olan ve feodaliteyle de içiçe geçmiş orta boyutlu ticaret sermayesi, Erbakan etrafında Milli Nizam Partisi (MNP) olarak geleneksel kamptan ayrıldı. Yine, yarı-burjuva, yarı-feodal toprak beylerinin çıkarlarını temsilen DP hareketi AP'den, Güven Partisi de CHP'den koptu. CHP, tam bu dönemde, komprador burjuvazinin, "uzun vadeli hesap yapabilen, sınıfsal çelişmeleri yumuşatabilen, akıllı ve 'sol' görünümlü siyasi seçeneği" olmaya soyundu. Ecevit gibi bir yeni yetme, yılların kurdu İnönü'yü devirebildi. **(Ecevit CHP'si, reformcu bir milli burjuva partisi değildi, ama faşist bir parti de değildi. Geçmişte hiçbir devrimci akım, Ecevit CHP'sini yerli yerine oturtamadı, genel çoğunluk onun komprador burjuva özünü göremeyip reformist ilan etti, destekledi ve hüsrana uğradı, bir azınlık olarak da TKP/ML 1.MK onu faşist ilan etti ve sekte bir tutum takındı.)**

CHP, komprador burjuvazinin "sosyal demokrat" alternatifi haline gelirken, yani 'sol' uca dönüşürken, Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) hareketi de sağ-fanatik ucu oluşturarak, komprador burjuva seçenekleri yelpazesini tamamlamış oluyordu. Egemen sınıfların, kompozisyon bakımından birbirinin kopyası olan iki klikten, komprador burjuvazi ağırlıklı bir siyas yelpazeye doğru geçişi, komprador kapitalizmin gelişmesinin siyaset sahnesine yansımalarıdır aslında. Eski kliklerin yeni çizgilerce bölünmesi süreci, ancak 12 Eylül döneminde mantığı sonucuna ulaşacaktı.

12 Mart dönemi, devrimci hareket ile emekçi kitleler arasındaki ilişki açısından da bir ileri kapı açtı. Bir yandan 12 Mart ile yaygınlaşan faşist baskılar, diğer yandan da devrimci kadroların işkencede, idam sehparalarında yiğit ve ihtilalci tutumları, emekçi kitlelerin giderek artan bir bölümünü orduya ve devlete karşı kuşku ile doldururken, devrimci harekete yaklaştırdı. Bu yakınlaşmada ihtilalci yan olumlu, ama bireysel kahramanlığa duyulan hayranlık yanı ise olumsuz bir zemin oldu, 70'li yıllardaki devrimci hareket için. 70'li yıllarda devrimci hareket bir

kadro (esas olarak da öğrenci gençlik) hareketi olmaktan çıktı ve kitleselleşti. Bu kitleselleşme, bir dizi de yeni önder kadro çıkardı ortaya. Bu süreç dikkatle tahlil edilmelidir, çünkü 70'li yılların devrimci hareketinin, 60'lı yıllardakinden bazı niteliklerinde önemli farkları vardır; 12 Eylül'deki geçici yenilgiye giden yolda bu farklar da tayin edici rol oynamıştır. Geleceği elimizde tutabilmek için geçmişimizi elimizde tutabilmemiz şarttır. Bu tahlil, önümüzdeki temel görevlerden biri olarak duruyor. GHÜBÖ'nin bu konuya da herhangi bir yaklaşımı yoktur.

12 Mart dönemi, süngü yönlendirimi altında partiler-üstü hükümetlerle kapanmadı; bu dönemin hem altyapıdaki hem de üst yapıdaki eğitimleri, Ecevit ve Milliyetçi Cephe (MC) hükümetleri ile devam etti, yalnız biçim değiştirerek.

Birincisi, 12 Mart açık faşizminin son döneminde toprak beyleri ile sağlanan barış, tarımın, yarı-feodal bağlarla sarmalanmış ve diğer yandan da komprador sermayeye ilintilenmiş bir kapitalist üretim yönündeki evrimi temelinde güçlendirilerek devam etti. Tarımda, traktör ve diğer modern alet kullanımında çok hızlı bir büyüme yaşandı. Aynı şekilde gübreleme, sulama ve ilaçlama - kuşkusuz kıyı bölgelerde yoğunlaşarak- hızlı bir büyüme gösterdi. Kürdistan topraklarında tarımda henüz üretim tekniği açısından bir patlama görülmemekle birlikte, paranın hakimiyeti giderek arttı; diğer bir deyişle, toprak ağası artık marabasından mümkün olan en büyük parasal geliri söküp almaya çalıştı; bu da topraktaki feodal dirliği bozdu; emek-rant'tan para-rant'a doğru bir geçiş başladı ve yer yer modern tarım araçlarının da kullanımı nedeniyle, geleneksel tarımdan önemli bir emek gücüne tamamen koptu, batıya ve Almanya'ya göçtü, ya da kısmen koptu, mevsimlik tarım işçisi olarak her yaz Çukurova ve diğer

tarımsal üretim merkezlerine göçer oldu. Kuzey Kürdistan tarımında ve kentlerinde görülen bu hareketlilik, zayıf da olsa iç pazarı genişletti. Zilliyet temelindeki hükümlerliliğini paraya çevirmesini becerebilen bir avuç büyük Kürt toprak beyi, Türk egemenleriyle ekonomik açıdan da iç içe geçti (Gerçi, her birlik gibi bu da çatışmalı bir birliktir ve Kürt sorunun gelişmesi içinde bir noktada çatışma ortaya çıkabilir.) bu Kürt toprak beyleri, servetlerini Kürdistan'a yatırmadılar ve batı'nın komprador metropolelerine transfer ettiler. Diğer yandan, Kürdistan pazarından bu komprador merkezlere ucuz tarımsal ürün ve hammadde akımı, bunun karşılığında da, pahalı komprador sanayi ürünlerinin bu pazara akışı şeklindeki kaynak transferi ve Kürdistan'ın yeraltı ve yerüstü zenginliklerinin ucuza kapatılması, Kuzey Kürdistan'ın kanını, iliğini emdi, Türk kompradorlarına aktardı.

Kuzey Kürdistan'da kapitalizmin, hem de sömürgeci özellikler taşıyor bir biçimde artarak girişini, yalnızca Türk komprador ekonomisine kaynak ve pazar sağlamak sonucunu doğurmakla kalmadı. 70'li yılların ortalarından itibaren Kürt aydınında, gençliğinde ve emekçilerinde ulusal talepler dile gelmeye başladı; Kuzey Kürdistan'da milli baskı ve sömürüye karşı bir bilinç ve direniş olgunlaşma başladı; 12 Mart dönemi öncesinde bazı bölgelerde öne çıkmış olan toprak çelişkisi, milli çelişmenin

gerisine çekildi. Dolayısıyla, bu tarihten itibaren doğru siyaset, Kürt milli demokratik devrimini, ayrı program ayrı örgütlenme temelinde formüle etmek olacaktır.

Türkiye tarımındaki çarpık kapitalist gelişmenin diğer sonuçları da şöyle söylenebilir, birincisi, orta köylü de önemli bir çöküş ve farklılaşma yaşandı. Bunun tek nedeni eskiden feodal tarzda toprağa bağımlı köylünün şimdi proleterleşmek zorunda kalışları değildir, aynı zamanda, hiç de küçümsenmeyecek oranda olan küçük toprak sahiplerinin, pazar ilişkileri ortamında, kendi içinde farklılaşarak yıkılma sürecine girmesidir, çoğu küçük üretici, hızla pahalılaşan sanayi girdilerini ve traktör gibi makinaları ödeyecek büyüklükte toprak sahibi olmadıkları ve tüccarın-bankayla kolkola vermiş tefecinin sömürüsü buna eklendiği için borç batağına battılar ve topraklarını büyük toprak sahiplerine kaptırdılar.

Varlıklarını zar-zor sürdüren orta halli köylüler, çeşitli kooperatifler aracılığıyla büyük toprak sahiplerine -ki bunlar çoğunlukla aynı zamanda ihracatçı ve tarımsal ürün işleyen sanayicidir- tabi kılındı. Bu sözde küçük üretici kooperatiflerinin üye sayısının 2 milyon haneyi bulduğu düşünülürse, küçük üreticinin nasıl komprador kapitalizme eklemelendiği daha iyi anlaşılır. Diğer yandan da kır proletaryasında hızlı bir gelişme oldu. Gerek Türk aşağı-orta ve yoksul köylüsü, gerekse Kürt yoksul köylüsü batıdaki bu kır proletaryasını hızla şişirdi. Hala bunların önemli bir bölümünün toprakta mülkiyeti vardı ve bir bölümü de ancak mevsimlik veya göçer işçilik yapıyordu. Ama 70'li yılların ortasında artık Türk kırsal talepler kesinlikle değişmişti.

Kır proletaryasının sorunu, örgütlenme, sağlıklı ve güvenceli iş ve işçi sınıfı sorunları haline gelmişken, geniş küçük üreticiler tabakasının talepleri de banka ve tefeci faiz soygunculuğuna, devlet-tüccar soygunculuğuna, sanayi maddelerinin aşırı pahalılaşmasına vb. son verilmesi, yani kapitalist piyasanın düzgün işlemesine yönelik talepler haline gelmişti. Bu dönemde kırdaki emekçilerin taleplerinde anti-feodal yön önemsizleştiği gibi, anti-kapitalist talepler de belli-belirsiz ve ikincil plandaydı. Bunu anlamak aslında kolaydır; bu dönemde Türkiye kırsalında, iç pazara yönelik üretimin hızla gelişmesi ve genel olarak kapitalizmin gelişmesi nedeniyle köylüde bireysel çıkış umudu vardır, kapitalizmin getirdiği bir dinamizm vardır ve henüz kır proletaryası da örgütlenmiş ve sosyalizmle tanışmış bir proletarya değildir.

Objektif durum, kırsal taleplerin, kapitalizmin çarpıklığına, gerilimine ve dışa bağımlılığının getirdiği sonuçlara yönelimleri haklı kılmaktadır. Diğer yandan, devrimci hareketin bu

dönemde Türkiye kırına bilinç götürme görevini yerine getirdiği de söylenemez. Kuşkusuz bu global seviyedeki önermeler içinde hatalar taşıyacaktı, ama şu öne sürülebilir. Türkiye solunun revizyonist ve reformist kanatlarının köylüye yaklaşımları yok denecek gibiyken, kitle ilişkileri açısından en geniş tabana sahip 60'lı yılların ihtilalciliğin mirasçısı "orta yolcu" ve "anti-revizyonist" örgütlerin tutarlı ve gerçekçi bir tarım programları yoktu. Bunların hepsinin asgari programı, "proletarya önderliğinde bir anti-emperyalist, anti-feodal, anti-faşist devrim" şeklinde özetlenebiliyordiyse`de, ne Türkiye'de ve

Kürdistan'da ayrı devrim savunma, ne de Türkiye'deki toplumsal devrimin "demokratik" muhtevasının o dönemde somut olarak ne anlama geldiğine dair, uygulanabilir kısa ve uzun vadeli programları yoktu- tabii ki sağlam bir tarım programları da yoktu. (Örneğin TKP/ML, Türkiye'de hala toprak devrimini öngörüyordu, o yüzden de batı'nın kırlarında ne kır proletaryası ne de küçük üretici ile birleşebildi). Gerek objektif durum, gerekse subjektif ögenin yetersizliği, 70'li yılların kapitalist batı kırında, kır emekçilerinin kent işçi sınıfıyla birleşmesini Arsi 1970'lerdeki sınıfsal mücadele kentlerde yoğunlaştı. Kuzey

Kürdistan'daki, köylülüğe dayanan ve silahlı temelde yeşermekte olan mücadele, milli karakterdeydi ve ağırlıklı olarak kırlardaydı (Kahraman Maraş katliamı vb. kentsel alandaki saldırılar, talidir). Türkiye'nin kentsel alanlarında yoğunlaşan sınıfsal mücadelenin temel özelliklerini dikkatlice analiz etmek gerekir. O dönemde, ne TKP/ML, ne de devrimci saflardaki diğer örgütler, bu mücadelenin temel özelliklerini doğru olarak çözümleyemediler. Dolayısıyla, harekete proleter siyasi ve ideolojik yol göstericiliği yapamadılar; kendiliğindenciliğin şu veya bu oranda esiri oldular. Burada, geniş bir çözümleme yapmak amacıyla değil; yalnızca bazı temel önermeler öne sürerek, GHÜBÖ'deki yaklaşım yetersizliğini ortaya koymak ve yoldaşları bu yönde araştırmaya ve tartışmaya yöneltmek istiyoruz.

70'li yıllardaki mücadelenin ideolojik olarak ağırlık yanı "anti-faşist" olmasıdır. 60'lı yıllardaki mücadelenin ağır basan ideolojik içeriği, anti-emperyalizm idi. Bu anti-emper esas olarak ABD emperyalizmi ile sınırlanmıştı ve sosyalist-emperyalizme karşı mücadele bilinci kitlelere ulaşmamıştı (bırakalım kitleleri, kadroların ancak ufak bir azınlığı bu bilince varabilmişti). Bu anti-emperyalizm Kemalizme atfedilen Anti-Emperyalizm nedeniyle, şoven ve de burjuva kuyrukçusu lekeler de taşıyordu. Böyle bir anti-emperyalizm, toplumsal tabanını daha 1957'ye kadar Kemalistler'in kuyruğundan gitmiş olan bir gençlikte bulacağı içindir ki, böylesi zaafarla malul idi,

ama yine bu toplumsal kaynak nedeniyle de, uzun bir revizyonist geçmişı paramparça edebilmişti. 70'li yıllardaki mücadelenin esas profili ise anti-faşisttir. 12 Mart faşizmi ve bunun bir dizi temel politikalarının parlamenter hükümetlerle de sürdürölmek istenmesi, devrimcileşen emekçi kitleleri daha başından itibaren faşizm ile yüzyüze getirdi. Ne var ki, 1974 sonrasında faşist baskı ve saldırılar artık direkt devletin kolluk güçlerince değil, onların desteğı ve korunması altında sivil faşist güçlerce sürdürölüyordu. Komprador burjuva ve toprak beyi hegemonyasını sürdürmenin en fanatik siyasi elternatifi olarak siyaset sahnesinde yerini alan paramilitarist partinin yükselişı ve uygulayacağı bu sivil faşist şiddet, anti-faşist bilinci bulamamıştır, birinci nedendir; ikinci neden ise, devrimci saflarda hala etkisini biçim değıştirerek sürdüren kemalizim hayranlığı nedeniyle, birçok devrimci hareketin Kemalist kıdemli (ve 61 anayasalı!) bu faşist devlet hakkında hala ham hayaller besleyebilmesi ve kitlelere bunu aşılmasıdır. Özetle, 70'li yılların anti-faşizmi de dar-görüşlölükle lekeli olmuştur. Kuşkusuz, hareketin toplumsal kökeni açısından özellikleri de, ideolojik plandaki bu zaafın maddi temelini oluşturmaktadır.

Devrimci hareket 70'li yıllarda emekçi kitlelere yayılmakla birlikte, sınıfsal bütünleşme sağlandığı söylenemez. Birincisi, işçi sınıfı ile devrimci hareket birleşemedi, ikincisi de, işçi sınıfı hareketi ile diğer kent emekçilerinin demokrasi mücadelesi birleşemedi. Aynı gerçek şöylede ifade edilebilir; Anti-Faşist mücadelenin toplumsal temelinin esas unsuru işçi sınıfı değil diğer kent emekçileri özellikle de kırsal alandan yeni göçmüş ve yarı-proleter özellik taşıyan kesimler ile gençlik olmuştur.

Devrimci hareketleri besleyen yeni kanın sınıfsal kökenleri bu oldu. Böyle olunca da, sosyalist bilinç önemli ölçüde proleter olmayan özelliklerle lekelenmeye açık oldu. En genel ideolojik kaynakları kendiliğindencilik ve iradecilik olarak soyutlanabilecek olan bu özellikler, yöntemde dogmatizm (teoriyi pratikten koparma, kopyacılık ve muhafazakarlık), siyasetle kah ekonomizm, kah anarşizm ve örgütlenmede de, feodal alışkanlıklarla demokratik merkezîyetçiliğın sıkça zedelenmesi ve halk içindeki çelişmelerin yanlış tarzda ele alınması olarak ortaya çıktı. Bu dönemde gerek Türkiye ve

Kürdistan devrimcilerinin bilimsel teorisinde ve gerekse devrimci kültürde doğru dürüst bir ileri adım atılamamasını da yarı-proleter kentsel tabanın ağırlıklı etkisi ile açıklamak zorunludur.

70'li yıllarda işçi sınıfı da sosyal olarak hızlıca büyüdü ve saflarına bu yarı-proleter kesim önemli ölçüde katıldı. İhtilalci

örgütlerin işçi sınıfı içindeki tabanını da büyük oranda işçi sınıfının bu kesimi meydana getirdi. Ve yine, 1979 sonları 1980 başlarında işçi sınıfı içinde de yankı bulan, faşizme kitlesel şiddetle karşı koyma eğilimi, bu kesimce geliştirildi. Ama sınıfın hem sayıca büyük kesiti hem de sert çekirdek dediğimiz kesimi esas olarak ihtilalci siyasi akımlardan uzak durdular, revizyonist ve reformist siyasetlerin TKP, TİP vb. etkisi altında kaldılar. Keza devrimci sendikal hareket de bunların etkisi ve önderliği altında kaldı. Bunlar bir süre işçi sınıfı hareketini salt iktisadi sınırlar içinde tutmaya çalıştılar ve anti-faşist mücadeleye yönelmesini engellediler; 1977-78'de ise, kaçınılmaz olarak içine sürüklendikleri anti-faşist mücadele, faşizmi, devlet çarklarına doğru tırmanan bir siyasi akım olarak niteleyip anti-faşist bilinci karartmada devletçi pozisyonda kaldılar.

Bu dönemde, özellikle DİSK'in sendikal mücadelede başarılı sonuçlar alması ve işçi sınıfının reel ücretlerinde görülen artışlar, bu önderliklerin etkilerini sürdürmelerine yardımcı oldu. Kuşkusuz, ML'izmin şu ya da bu ölçüdegüçlerin ideolojik mücadelede revizyonizmi esas hedef olarak almamalarını (onun yerine "küçük burjuva oportünizmi"! ile uğraşıp durması) da bir etken olarak gözönüne almalıyız. Yine bu dönemde sendikal harekette ortaya çıkan bir "sol" sapmadan söz etmeliyiz. Özellikle revizyonist önderlik DİSK'i CHP uşağı işçi aristokratlarına teslim edince güçlenen bu sapma, "kızıl sendikacılık" anlayışı ve bunun diğer bir biçimi olan "bağımsız sendika" anlayışıdır.

12 Mart ertesi, 1978'e kadar olan dönemde sendikal mücadelenin ekonomik haklar açısından başarılı sonuçlar vermesinin şöyle bir anlamı da var. İşçilerin (ve bunların yanısıra, sendikal mücadele imkanları olmadığı halde memurların)ortaya çıkan yükselme..... talebi arttırdı.

70'li yıllarda komprador sanayi hızlı bir büyüme gösterdi; bu hem tüketim malları alanında, hem tarımsal ve ihraç sanayilerinde, hem de kısmen üretim araçları üreten sektörde gerçekleşti. Kısacası, komprador sermayenin önündeki pazar, üç değişik etken nedeniyle büyüdü; birincisi ara malları hammadde ve bazı üretim araçları üreten işkollarında gerçekleşen yeni yatırımlar, ikincisi, kırsal pazarın hızla genişlemesi ve üçüncüsü, kent emekçilerinin alım gücünde görülen kısmi yükselme. Komprador sanayideki bu büyümenin finans kaynakları da üç yerden geldi; birincisi, petrol krizinden sonra "petro-dolar" ve "Euro-dolar" olarak yeniden yatırılmak üzere uluslararası sermaye piyasasına dönen sermayeden Türkiye'ye yönelen pay, ikincisi tarımsal büyümeden ve kapitalist gelişmeden kente aktarılan kaynak ve üçüncüsü, "ılımlı" bir enflasyonla, emekçilerden ve buruvazinin alt kesiminden büyük burjuvaziye

doğru yeniden dağıtılan gelir. Emperyalizmin Türkiye'ye ihraç ettiği sermayenin bu dönemdeki özelliği nedeniyle yani birincisi

Avrupa kaynaklı sermayenin Avrupa emperyalistlerince üretilen (ve metropolelerden kaçan sanayi türlerine) aramal ve

yatırımından satın alınmasına kullanılmak üzere şartlı verilmesi nedeniyle, ikinci olarak bu dönemde Türkiye'ye yoğun olarak gelen SB sermayesinin de temel sektörü hedeflemesi nedeniyle, komprador burjuvazi gerek devleti eliyle, gerekse de özel sektörde, sanayi yatırımı yapmayı çok karlı bir iş olarak gördü. Bunun ana sonuçlar şunlar oldu. Sanayi tüketim malları üreten sektörden enerji, hammadde, aramalı ve üretim araçları üreten sektörlerle doğru yayıldı. Bu yayılmaya karşılık, sermaye birçok işkolunda faaliyet gösteren holdinglerin elinde tekelleşti. Sanayide yatırımın genişlemesinin dürtüsünün, artan talepten ziyade, yatırıma yönelen yabancı sermayede ve ardından gelen komprador ticaretten yararlanmak olması nedeniyle, pazarın genişlemesinin hızının çok üstünde bir kapasite büyümesi ortaya çıktı. (Böylece, üretim krizi, hem de kapitalizmin kendi iç dinamiklerinin sonucu olmadan, daha en başından içerilmiş oldu). Yine aynı bağlamda, en hızlı büyüme hızına erişme yarışı içinde, dışa bağımlı tekelci sermaye öz kaynak/dış kaynak arasında çok çarpık bir noktaya, büyük oranda krediye bağımlı olma noktasına geldi.

1978-80 krizi, dışa göbekten bağımlı kamprador sermayenin bu çarpık gelişmesinin doğal sonucu oldu. 1973-74 petrol krizinin etkilerinin Türkiye'ye geçikerek yansması, yalnızca ikincil önemde bir dış etkidir. 1978 başındaki .döviz.... krizinin temel nedeni, artan ithal petrol faturası değil, çarpık gelişmiş sanayinin finansman talepleridir. 1978'de yoğun bir atıl kapasite çıkmazının nedeni, kapitalizmin doğasında olan fazla üretim krizi değil, yatırımlardaki suni şişmedir. 1978 sonrasında, üretimde artış olmazken fiyatların akıl almaz bir hızla artmasının da ardında bu çarpıklık yatmaktadır: devlet müdahaleciliğinin esas Ar olmadığı bir piyasada kapitalist kriz süresince üretici güçlerde önemli bir tahribat yaşamı - ve böylece yeni bir gelişme sarmalı için talep yaratılır. Ama Türkiye'de devlet, kompradorların devleti idi; onun hem siyasi hem de ekonomik .aracıdır.....ve komprador tekelci burjuvalar, elindeki üretim araçlarının kaybına (servet kaybına) tahamül edemezler ve çıkaryolu, fiatlarda korkunç bir artış ve az üretim ile aynı kar düzeyinde kalarak ve ortaya çıkan enflasyon sayesinde burjuvazinin alt ve kırsal kesimlerini de tüm emekçileri de azgınca soyarak ayakta kalmakta bulurlar. 1978-80'de olan buydu; 1987'den itibaren yeniden ortaya çıkan durum da budur.

1978 Krizi, yoğun bir korumacılık altındaki iç pazara yönelik komprador üretim modelinin sonuna gelindiğini haber verdi. İktisadi krize, halkın büyüyen demokratik, anti-faşist muhalefeti de eklendi. Bu anda CHP, komprador burjuvazinin lehine, halk muhalefeti ve devrimci hareketin bir kesitini reform beklentisi içine sokarak pasifize etti. Dolayısıyla siyasi kriz, 1,5 yıl kadar gecikmiş oldu. 1979 yazından itibaren, kitlelerdeki "eskisi gibi yönetilememe isteği" dile gelmeye başladı. Burada şuna dikkat çekmek gerekir. Türk büyük burjuvazisi CHP'nin iktidarını istemedi. Çünkü "sosyal demokrat" görünümlü bir burjuva programın, iktisadi alanda büyük burjuvazinin ihtiyaç duyduğu "radikal" önlemleri alması imkansızdı, bu önlemler ancak devrimci muhalefetin susturulduğu ve yönetici sınıflar arasındaki çıkar çatışmalarının en güçlü kesim lehine olmak üzere bastırıldığı bir siyasi idare altında alınabilirdi; yani "12 Eylül" tipi bir rejime ihtiyaç vardı. Dolayısıyla, yedek lastikli CHP hükümeti, bir "tarihi yanlışlık" olarak adlandırılabilir ancak. Ama, bir yandan halkın krize tepkisini yumuşattı diğer yandan da, egemen sınıfların esas ihtiyaç duydukları "çözüm" ü erteleyip kriz ortamını uzattı. Bu dönemde, büyük burjuvazinin bir kesiminin MHP'yi doğrudan finanse etmesi ve komprador devletin de MHP'yi devrimci örgütlerin ve tabanın üzerine MİT ve KONTR-GERİLLA aracılığı ile yönlendirmesi, sanıyoruz, tesadüfi değildir. Ortada oynanan bir paramilitarist kart vardır, bu kart daha önce başka yarı-sömürge ülkelerde de oynanmıştı; bizde MHP biçimindeki bu kartla amaçlanan iki şey vardı: birincisi, devrimci örgütleri bireysel silahlı hesaplaşma alanına çekmek ve kitlelerden koparmak böylece tabanı sindirirken öncülerini iyot gibi açığa çıkarmak; ikincisi de geniş halk yığınları içinde can ve mal güvenliği sorunu yaratıp bir askeri müdahale için psikolojik ortam yaratmak. 1978 sonundan itibaren kitle katliamlarına ve seçkin demokrat aydınlara yönelen sivil faşist terör ve 1979'dan sonra daha da yoğunlaşarak kamu kuruluşlarının (iktisadi ve sosyal) her kademesinde yönetime yerleşen MHP'liler karşısında, devrimci hareket ne yapmalıydı;

TKP/ML ne yapmalıydı? Tayin edici olan, doğru siyasi çözümlemeyi yapıp doğru taktiği üretebilmektir. Siyaset, tüm çalışmanın can damarıdır. Şurası açık ki, sol'un tümünü bu sorun karşısında takındıkları tavır açısından aynı kefeye koymak mümkün değildir. Ama yine de bir genelleme yapıp şunu söylemek mümkün: revizyonist reformist kesimin dışındaki sol, kendiliğindenciliğin ve iradeciliğin etkisiyle komprador burjuvazi-toprak beyleri düzenin içine düştüğü bunalımın özelliklerini ve bu nedenle oynamakta olduğu oyunun siyasi olarak çözemedi; sivil faşist saldırı ile devletin faşist karakteri arasındaki ilişkiyi yer yer koparan, 1979 sonunda objektif olarak ön plana çıkmış olan parlamento dışı kitle mücadelesini,

özellikle de kitlesel devrimci şiddeti ön plana çıkartıp örgütleyemedi, faşist teröre karşı bir geniş eylem birliği platformu oluşturamadı; sivil faşist saldırılar karşısında bir kadro savaşına doğru sürüklenmeyi önleyemedi; 1980 baharında, kitlesel şiddeti de içeregelmiş halk muhalefeti geri çekilmeye başladığında, onunla birlikte çekilmeyi, savunmaya geçmeyi beceremedi (tıpkı 5-6 ay önce kitleyi saldırı için örgütlemeyi beceremediği gibi). Bu ortamda da içine sürüklendiği kadro Savaşı, kitlenin terör ile sindirilmesinde devletin kolaylıkla kullandığı bir araç oldu.

İdeolojik hattı çok daha sağlam bir temele oturmakla birlikte TKP/ML, siyasi alana yansıtamadı. Partinin yüzü, Kuzey Kürdistan'da bir toprak devrimine dönüktü. Halbuki burada milli sorun öne geçmişti ve toprak sorunu ona bağlı hale gelmişti. Partinin arkasını döndüğü Türkiye'de ise anti-faşist mücadele öne çıkmıştı ve de kentlerde yoğunlaşmıştı. Parti, kaçınılmaz olarak tali gördüğü bu kent merkezli anti-faşist mücadele sorunları ile pratikte sürekli uğraşmak zorunda kaldı, ama bir türlü gerçeklerin adını koyup, yüzünü doğrulara döndüremedi. Dolayısıyla sınıf mücadelesinde önder değil, artçı pozisyona düştü. Milli Kurtuluş mücadelesinin ise tümünden dışında kaldı. Bunun ideolojik, siyasi ve örgütsel nedenleri vardır. Bunların mutlaka tahlil edilmesi ve tartışılması lazımdır, genel siyasi formülasyonlarla yetinmek olmaz, aksi halde hata ve zaafılar aşılamaz ve geleceğe taşınır. Nitekim, bu temel zaafılar, özeleştiriyile aşılamadığı için giderek kemikleşti ve partinin ML özelliklerini yitirmesine neden oldu. (ÖE konusunu biraz ileride tekrar ele alacağız.)

12 Mart darbesi ve açık askeri faşizmi ile Türk komprador burjuvazisi, büyük toprak sahipleri ile olan ittifakında yönetici güç olduğunu kabul ettirip toprak beylerini kapitalist tarıma geçmeye zorladı denilebilirse, 12 Eylül darbesi ve faşizmi ile de Türkiye'nin Komprador kapitalizmi emperyalizmle tam bir entegrasyona yönlendirildi denilebilir. 12 Eylül, Türkiye ekonomisini, emperyalist dünya pazarına eklemlenmiş, emperyalist metropollerden dışlanmış sanayi dallarında ve modası geçmiş teknolojiyle üretim yapan bir ticari yarı-sömürge ekonomisi haline getirmek için çabasını sürdürüyor. Böylece ekonomi, emperyalist sermayeye ve dünya pazarlarının dalgalanmalarına tamamıyla bağımlı hale gelmiş oluyor. Böylece emperyalist sermayeyle içiçe geçmiş komprador ve bürokrat sermayenin tekelindeki finansman ve üretim sektörleri, ekonominin önemli bir ağırlığını meydana getirmiş oluyor. Bu, sosyalizmin maddi temelini hiç de küçümsemeyecek oluştuğunu göstermektedir.

Şu anda Türkiye'de baş çelişme, komprador burjuvazi-toprak beyleri sınıfları ile halk yığınları arasındadır; siyasi ifadesiyle, bu sınıfların oligarşik karakterdeki faşist diktatörlüğü ile demokrasi güçleri arasındadır. Türkiye'de demokratik devrimin henüz tamamlanmamış bir ayağı vardır, o da "siyasi demokrasi"dir.

Bugün gelinen aşamada demokratik devrimin özü, temel görevi budur. Üretim ilişkilerindeki feodal kalıntıların temizlenmesi nispeten kolay ve hızla tamamlanabilecek olan, tali yanıdır. Önümüzdeki devrim aşaması aynı zamanda anti-emperyalisttir, emperyalizmin ülke üzerindeki sömürü ve hegemonyasına son verebilmek için, komprador burjuvazi ve toprak beylerinin iktidarına son vermek gerekmektedir. Anti-faşist ve aynı zamanda anti-emperyalist güçler, kent ve kır proletaryası, kent ve kırın yarı-proleterleri, kent küçük burjuvazisi, kırın küçük üreticileri ve zengin köylülerin ve kent orta burjuvazisinin bir kısmı olarak sıralanmaktadır.

GHÜBÖ ile asgari programın demokratik devrim olduğu noktasında anlaşmakla birlikte, bunun nasıl somutlanacağı konusunda aynı görüşte olup olmadığımız belli değildir. Bunun temel nedeni, henüz bu sorunun açıklığa kavuşturulmamış olmasıdır. GHÜBÖ, demokratik devrimin özünü "milli ekonomi'yi geliştirip "sosyalizmin maddi temelini yaratmak" olarak koyuyor. Bu en azından muğlak bir formülasyondur. Çünkü, daha önce üzerinde durduğumuz gibi, demokratik devrimin üç temel görevi vardır ve proletarya önderliğindeki yeni tip demokratik devrimlerde, toprak devriminin gündemden kalktığı bir ortamda "milli ekonomiyi geliştirmek" şeklinde bir merkezi görev olmamıştır. Çünkü tayin edici olan "milli" sanayi, tarım ve ticaretin hangisinin ilerleyeceğidir. Kapitalizm mi? Sosyalizm mi? Toprak devriminin gündemde olduğu, kapitalizmin çok az geliştiği, dolayısıyla maddi temellerinin oluşmadığı ülkemizdeki devrim proletarya bir süre kapitalizmin gelişmesine izin verebilir, yani onu, toplumsal gelişmenin sağlanmasında bir araç olarak kullanabilir. Ama yine de ilk andan itibaren sosyalist bir sektör oluşturmalıdır. Yoldaşlar, "milli ekonomi" yaratma görevini emperyalizme ile bağı kopartılmış bir ekonomi yaratma anlamında kullanıyorlar ise bu yine de muğlaktır; çünkü, sosyalist bir ekonomi de "milli'dir. Sorunun özü, demokratik devrimin görevinin siyasi demokrasiyi sağlamak ve ardından duraksamadan sosyalist devrimi gerçekleştirmek olduğunu kavrayıp kavramamakta yatıyor.

Bugün Türkiye'de proletarya önderliğinde gerçekleşecek bir demokratik devrim, kompradorların bankalarına, sanayi, ticaret ve hizmet sektöründeki işletmelerine, toprak beylerinin büyük

kapitalist çiftliklerine, tarım ürünleri işleyen işletmelerine ve ticari şirketlerine el koyacaktır, aynı şekilde devletin iktisadi işletmelerine de el konacaktır. Hangi amaçla? Bunlar derhal, tüm halkın mülkiyeti haline, yani (ekonominin üçte ikisini kapsayan) bir sosyalist sektör haline getirilecektir. Türkiye'de sosyalizmin maddi temeli, hem üretici güçler potansiyeli açısından, hem de üretim ilişkilerinin kapitalistleşmesi açısından, esas olarak gelişmiştir.

Bugün demokratik devrimin tamamlanması sorununun hala gündemde olduğu noktasında pek çok devrimci anlayabilir. Önemli olan bu programın Türkiye'ye ve günümüze özgü sorunlarının somutlaştırılmasında anlaşılmasıdır. Aşağıdaki somut sorunlarda GHÜBÖ'nün ne düşündüğü açık değildir, ama biz kendi görüşlerimizi kısaca özetleyelim.

Birinci soru şudur: "Siyasi demokrasi"nin sağlanmasında, proletaryanın devrimci programının dışında, burjuva bir alternatif var mıdır? Diğer bir deyişle, toprak devriminin gündeminden çıkışı gibi siyasi, demokrasi sorununun da devrim olmadan gündemden çıkması mümkün müdür? Biz, proleter alternatif demokratik devrimi birkaç on yıl daha yapamadığımız taktirde, bunun mümkün olabileceğini düşünüyoruz ve bu ihtimali dışlamıyoruz. Bu bir ihtimaldir ve ancak belirli koşullarda gerçekleşmesi mümkündür.

Emperyalizmin siyasi eğiliminin gericilik olduğunu, şu anda metropollerde burjuva demokrasi varsa bunun işçi sınıfı ve diğer emekçilerin yoğun mücadeleleri sonucunda sağlandığını ve genel bir bunalım durumunda emperyalist burjuvazinin faşist alternatife başvurmaktan çekinmeyeceğinin tekrarlamaya gerek yok. Emperyalizmin, yarı-sömürgelerde siyasi gericiliğin her çeşidini besleyip desteklediğini de tanıtlamaya gerek yok. Fakat bu genel gerçeklerden hareketle her özel durumda, emperyalistlerin yarı-sömürgelere faşizm ihraç ettiği söylenmemelidir. Benzer bir şekilde, Türkiye'deki komprador burjuvazinin siyasi karakteri gericiliktir. Bir yandan, göbekten bağlı olduğu emperyalizmin siyasi gericiliği, diğer yandan da tekelci-bürokratik karakteri nedeniyle serbest rekabetçi olamaması ve feodal siyasi/kültürel alışkanlıklarını, yani cebire dayanan iktidar alışkanlığını hala sürdürmesi nedeniyle, Türk büyük burjuvazisi siyasi gericidir. Fakat bundan şu iki sonuç otomatik olarak çıkartılmamalıdır: Bir; büyük burjuvazinin tüm kesimleri faşisttir.iki; büyük burjuvazi, faşizmin dışında bir siyasi iktidar biçimi ile yaşayamaz. Birinci nokta ile ilgili olarak daha önce de, büyük burjuvazinin, özellikle Batı Avrupa emperyalistlerle işbirliği içinde olan kesiminin siyasi bakımdan gerici ama faşist olmadığını belirtmiştik. Yine aynı şekilde,

komprador burjuvazi-toprak beyleri partilerinin hepsi faşist değildir. Bir hükümet alternatifi olarak komprador burjuvazinin önünde duran SHP, siyasi gerici özüne rağmen faşist değildir ve halk muhalefetine önemli bir kesimini "sosyal demokrat" demogoji ile yedeklediği için, zorunlu olarak demokrasinin genişlemesinden yana tavır almaktadır. Diğer yandan AB emperyalistleri, kamuoylarının yoğun demokratik baskısı altında, yarı-sömürgelerinde, demokrasi havarisi kesilmektedir; ayrıca bunu, ABD emperyalizmiyle derinden yürüttüğü bir nüfuz alanı rekabetinin aracı olarak da kullanıyor. Emperyalist sistem,

1979-81 bunalımını geçici olarak atlattı ve üretim ve dünya pazarı yeniden gelişmeye devam ediyor. Böylesi bir ortamda, emperyalistleri ve onların Türkiye'deki işbirlikçileri ve bunların siyasi temsilcileri, "demokrasi havarisi" rolünü oynamayı göze alabilirler. Türkiye'de halkın demokratik muhalefeti, proleterya partisinin yönlendirildiği altında olmadan yükselirse, bunun yolunu kesmenin yolu olarak "sosyal demokrat" alternatifine komprador burjuvazinin diğer kesimleri de razı olabilir. Böyle bir hükümet altında, siyasi özgürlükler, dipten gelen dalgaların sarmamasıyla kazanılabilir, devlet yapısı kısmen de olsa demokratikleşebilir, su anda Amerikan en büyük holdinglerin ve onların yeni tip bürokratlarının ağırlığını teşkil ettiği faşist diktatörlükten, daha az oligarşik ve (siyasi gerici öz korunmakla birlikte) daha demokratik bir büyük burjuva diktatörlüğüne geçilebilir.

Proleteryanın asgari programında, bu ancak bazı koşullarda ve yarım yamalak gerçekleşebilecek olan ihtimale yer yoktur; yani bir ihtimal demokratik devrimin tamamlanmasının bir yedek gücü olarak görülemez. Ama, taktik aşamalarda, egemen sınıfın iç çelişmelerinden yararlanmak amacıyla tümünden de göz ardı edilemez. Proleteryanın görevi, müttefiklerini etrafında toplayarak, komprador burjuvazi- toprak beylerinin siyasi ve iktisadi iktidarına son vermektir.

Fakat diyelim ki, bu süreç uzadı ve bu arada, bazı zorunlu gelişmeler neticesinde, egemen sınıfların siyasi gericiliği, faşist diktatörlükten vazgeçmek zorunda kaldı. Bu durumda demokratik devrimin gündemden kalkacağını, sosyalist devrimin doğrudan ilk adım olması gerektiğini düşünüyoruz. Böyle bir durumda, anti-emperyalist mücadele sosyalizm için mücadeleyide içerecektir ve sosyalist devrim gerçekleştirdiğinde, demokratik devrimin yarım yamalak yapılmasından kaynaklanan ne kalıntı varsa, Lenin'in deyimi ile, geçerken süpürülüp temizlenecektir.

Buradan ikinci bir soruna geçelim: "Milli burjuvazi" sorunu TKP/ML geleneğinde milli burjuvazi olarak orta büyüklükteki sermayedarlar tabakasının, emperyalizmle bağları önemsiz seviyede olan buna karşılık gelişmesi emperyalizm ve komprador kapitalizm tarafından engellenen ve dolayısıyla demokratik devrimden objektif olarak çıkarı olan kesimi kastedile gelmiştir. Biz bu tanımın muhafaza edilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Bu çerçevede, Türkiye'deki orta burjuvaziye baktığımızda şunları görüyoruz: Sanayi alanındaki orta büyüklükteki sermaye, artık genel olarak komprador

kapitalist ekonominin bir parçası haline gelmiştir. Ya doğmadan büyük komprador sınai kuruluşlarına bağlı yan sanayiler haline gelmişlerdir, ya da dış ticarete bağımlıdırlar. Orta sermayenin görece yoğun olduğu alanlar ise, kentlerde, hizmetler ve ticaret sektörleridir.

Bunların çoğu yine komprador holdinglere bağlıdır, onların bayileridir vs. Kırdaki orta sermaye olarak zengin köylü ekonomisini sayabiliriz. Son 30 yılda, bu tip tarım işletmelerinde, hem sayı, hem mülkiyetlerindeki toplam alan, hem de kiraladıkları toplam alanda belirgin bir artış söz konusudur. Zengin-köylüler aynı zamanda tüccar ve yer yer de tefeci-aracı rolünü oynamaktadırlar. Bankalarla, tarım ihracatçılarıyla ve kooperatif yönetimleriyle iç içedirler.

Kuşkusuz komprador büyük burjuvazi ile orta burjuvazi arasında çıkar çatışmaları vardır, fakat bunlar daha ziyade, sistem içi çatışmalardır. Kanaatimizce, Türkiye'de orta-burjuvazinin "milli" kanadı artık önemli ölçüde zayıflamıştır. Bu kanat da bağımsız bir siyasi güç olamamakta, kah "sosyal demokrasi"nin, kah da dinci radikal siyasi akımın peşine takılmaktadır. Bütün bunlara rağmen, asgari program demokratik devrim olarak kaldıkça milli burjuvaziyle de bir ittifak aranacak ve programda yeri olacaktır.

Ancak bu ittifakın, demokrasinin gerçekleştirilmesinden kısa bir süre sonra bozulmak zorunda kalınacağı (milli burjuvazi barışçıl yoldan mülksüzleştirilecek olsa bile) bilincinde olmalıyız. Ya da önümüzdeki devrim aşaması doğrudan sosyalist devrim aşaması haline geldiğinde, milli burjuvazinin ittifaklar cephesinin de değişeceğini unutmamalıyız. Kuşkusuz burada, ülkenin bir emperyalist işgal ile karşı karşıya kalması ve "milli cephe" politikasının gündeme gelmesi ihtimalini saklı tutuyoruz.

Türkiye'de demokratik devrimin genel olarak yolu ne olacaktır? Bu soruya hala "halk savaşı" diyebilen arkadaşlar vardır. Biz Türkiye'de uzun süreli bir silahlı mücadelenin şartlarını, baş çelişme, iç çelişme olarak kaldıkça görmüyoruz. (Milli çelişme ön plana geçerse, bu şartlar ortaya çıkar). Fakat bu mücadele biçimi olarak partizan savaşlarının gündeme gelebileceği yer ve zaman olmayacaktır anlamına gelmiyor; özellikle yarım kalmış bir ayaklanmanın ardından veya genel bir ayaklanmanın öncesinde bazı yörelerde, gündeme gelmesi kuvvetle muhtemeldir diyoruz. Ne var ki, devrimin stratejisi, uzun süreli bir barışçıl çalışmayla, toplumdaki şiddet uygulamalarının yolunu açmak ve toplu ayaklanmayla iktidarı ele geçirmektr. Bu "barışçıl çalışma", legal ve illegal kitle çalışmasını, parlamento içi ve parlamento dışı mücadeleleri içerir ve devrimci şiddetin gerektiği yerde kullanılmasını da reddetmez. Bu kapsamdan olarak şunu vurgulamalıyız: TKP/ML geleneğinden gelen

alışkanlıklar nedeniyle genel olarak legal çalışmaya, özel olarak da parlamenter çalışmaya hala yanaşmama eğilimleri vardır.

Sağlam bir ÖE çalışması, bu tür ideolojik ilkelikleri aşmak için de şarttır. Örneğin bugün tüm kitle örgütlerinde çalışmayı ve legal imkandan yararlanarak legal pari çalışması yapmayı kim dil ucuyla kabul edip gerçekte yaşanmıyorsa aslında, Türkiye'nin sosyo-ekonomik yapı tahlilini gerçekte kavramıyor ve küçük burjuva ihtilalciliğinden kendisini kurtaramıyor demektir. Türkiye'de bugün gündemde olan anti-faşist, anti-emperyalist devrimin, halk cephesini oluşturan sınıfsal güçlerinin dışında sağlam bir müttefiği daha vardır: Kürdistan milli kurtuluş mücadelesi. Aynı şekilde Türkiye'deki sosyal devrim, özel olarak kuzey Kürdistan'daki genel olarak tüm kürdistan'daki ulusal devrimin sağlam bir müttefiğidir.

Bugünkü aşamada Kuzey Kürdistan parçasındaki ulusal mücadele, Türkiye devrimci mücadelesi ile koşuttur, ulusal silahlı mücadelenin komprador burjuvazi ve toprak beylerinin faşist diktatörlüğüne indirdiği her darbe, devrimci demokrasi mücadelesini güçlendirmekte, bunu karşılık da demokratik devrimin güçleri, Türk devletinin milli zulmüne karşı koymaktadır. Gerek düşmanın aynı olması ve gerekse her iki hareketin kazanımlarının aynı zamanda diğerinin de artı hanesine yazılıyor olması, bu iki devrimin ayrı ve bağımsız programlarla ama koordineli yönetilmesini zorunlu kılıyor.

GHÜBÖ, bunun örgütsel ifadesini, iki seksiyonlu, iki asgari ki programlı tek bir parti olarak görüyor. Biz bu konuda katı düşünülmemesi gerektiğini düşünüyoruz. Proletarya için kesin görev. her iki devrimci mücadele içinde KP'yi inşa etmektir. Bunlar arasındaki koordinasyonun en ulu biçimi "seksiyon örgütlenmeli tek...." birlikte, bunun tek biçim..... Kuzey Kürdistan proletarya partisinin üyesi oldukları/ama bölgedeki diğer ML partileri de içine almayı hedefleyen) bir üst örgütlenme yaratılması, bir alternatif olarak gündeme gelebilir. Özellikle bölgenin, emperyalist sistemin iç çelişkilerinin yoğunlaştığı bir alan ve devrimci fırtınanın merkezlerinden biri olduğu düşünülürse, bu alternatif üzerinde ciddi olarak düşünülmesi gerekir.

C/ÖRGÜTSEL ALAN

Parti içindeki çizgi mücadelesine ilişkin eleştirilerimizi yazarken GHÜBÖ'yü yazan yoldaşların bu konudaki örgütsel pratiğine de kısaca değinmiştik. Burada bunu derinleştirmek amacıyla değiliz. Sorunu, çok daha kapsamlı ele almak gerektiğine inanıyoruz; diğer bir deyişle, çok yönlü bir ÖE çalışması içinde

ele alınması gerektiğine inanıyoruz.

Bugünün merkezi görevi, işçi sınıfının gerçek anlamda öncü örgütünü, hem Türkiye'deki sosyal devrimin hem de Kuzey Kürdistan'daki ulusal devrimin pratikleri içinde inşa etmektir. Bu, ideolojik, siyasi ve örgütsel inşa demektir. Bu üç alandaki görevler de birbiriyle içiçe, birbirine bağımlı ama farklı görevlerdir. GHÜBÖ'yü savunan yoldaşların öncünün inşası için ise sürdürdükleri plan, özetle şöyledir: İdeolojik-siyasi çizgisi esas olarak GHÜBÖ ile çıkan TKP/ML kökenliler DP çatısı altında birleşmelidirler. DP, işçi sınıfının öncü müfrezesi değildir ama o yöne gidişte öncü örgüttür; bu günün şartlarında siyasi öncü örgüt DP'dir. DP, Türkiye ve Kürdistan'daki siyasi mücadeleye derhal müdahale etmeli, ona öncülük götürmeli ve bu siyasi mücadeleyi ideolojik inşa görevleri ile birleştirerek, bu arada sekte grupçu tutumları yıkarak, en geniş devrimci kesimi çatısı altında birleştirmelidir.

Biz Mayıs ayında, yani DP'nin örgütsel olarak ayrılışının üzerinden daha henüz bir-iki ay geçmişken durumu şöyle tespit ettik ve ona göre de bir plan önerdik. Birincisi, Türkiye ve Kuzey Kürdistan devrimlerinin siyasi sorunlarına teorik ve pratik çözümler hala (örgütler seviyesinde) getirilememiştir. Bu konudaki doğrular, dağılmış durumdadır. DP, bu doğruların bir kısmını temsil etmektedir, ama onun dışında benzer çizgiyi hem de çok öncelerden beri savunan, TKP/ML veya farklı kökenli, geniş bir kesim bulunmaktadır. İkincisi, ideolojik çizgi açısından sorunu ele aldığımızda, Gorbaçov çıkışından sonra, çok geniş bir devrimci kesim pek çok sorunu yeniden araştırmak ve tartışmak ihtiyacı duymaktadır.

TKP/ML kökenlilerin diğer devrimci örgütlere göre ideolojik çizgi mirası açısından büyük bir avantajları vardı; ama partinin 12 Eylül sonrasında teorik gelişmesi adeta dumura uğradı ve günün ideolojik sorununa cevap verecek kapasiteden uzaklaştı. Bugün, devrimci cephede yeniden gündeme gelen ve uzunca bir dönemi kapsayacak olan ML'izm ve anti-ML ayrımı, "birlik" çizgileri yeniden ve yeniden şekillendirebilecek bir süreç olacaktır.

Üçüncüsü, geçmiş örgütlerin bugünkü devamcıları, günün ideolojik siyasi ve örgütsel sorunlarına bir çözüm getiremedikleri için çok geniş bir devrimci kadro ve aktivist çevresi, örgütsüzlüğü ve bekleyişi yeğlemektedir. Bekledikleri, teoride ve pratikte ciddi alternatifler üretebilecek, bu konuda umut vaad eden, geçmişi aşmış bir hareketin doğmasıdır.

Dördüncüsü, TKP/ML, 12 Eylül yenilgisinden sonra sıkı bir ideolojik-siyasi-örgütsel ÖE çalışmasına girmeli ve teorik sorunlarını, devrimin geri çekildiği ortamdan yararlanarak asgari ölçüde halletmeli ve hem devrimci çevrelerin hem de kendi sınıfının önüne geçmişini aşma umudu veren bir hareket olarak çıkabilmeliydi. II.MK bu önderliği yapamadı; aya yerine "herşeyi kendisi ile başlatma" alışkanlığıyla, parti tümünden sınıfından ve emekçi kitlelerden kopmuş, hareketsiz bir varlık haline getirdi:

Sonuç olarak teorik sorunların çözümü (geçmiş pratiğin ülke ve dünya çapında-teoriye aktarılması çalışması) tam da Türkiye'de sınıf mücadelesinin yeniden yükselmeye başladığı ve ulusal kurtuluş mücadelesinin de iyice kızıştığı bir dönemde, yani geçmişin sorunlarını çözmüş olarak siyasi mücadelenin yapılmasının zorunlu hale geldiği bir ortamda görev alarak hala önümüzde durmaktaydı.

Beşincisi, DP örgütlenmesi, hem ideolojik-siyasi çizgisinin yeterince gelişmemiş olması, hem geçmişine özeleştirel olarak yaklaşmayıp geçmişin zaafalarını aştığına dair bir ipucu vermeyişi ve hem de pratiğindeki hatalılığı ve "YD örgütü" niteliğinde oluşu gibi nedenlerle. Günün çok yönlü ve zor görevlerini yerine getirmeye ve bu şekilde tek başına bir çekim merkezi olmaya elverişli bir örgüt değildi. Bu aşamada henüz DP, kendisini tam olarak içine kapamış değildi, iki eğilim aynı anda görülüyordu: eski "Kürdistan örgütü biziz" anlayışı ile sektir bir grup örgütlenmesini geliştirme eğilimi ve geniş devrimci kesimlere açık olup onlarla birlikte toparlanma eğilimi.

Bu ortamda biz şu planı önerdik:

* Yöntem olarak bilimin gereklerini dar örgüt çıkarlarından önde tutan (ve dolayısıyla bağınaz olmayan ama ML ilkelere bağlı), ideolojik planda Marx, Engels, Lenin, Stalin ve Mao Zedung çizgisini esas olarak sürdüren, siyasi planda da Türkiye'de toplumsal devrimle Kuzey Kürdistan ulusal devrimini ayıran tüm devrimci örgüt, çevre veya kişiler,

* Bir yandan teorik sorunları araştırıp, tartışmak, çözümler üretmek ve bunları, pratikteki genel bilgilerle zenginleştirmek,

* Diğer yandan da, birleşebildikleri her siyasi konuda ortak platformlar oluşturarak siyasi mücadeleye yönelmek ve bu mücadelenin gerçeklerle kesin çalışma ve mücadelenin ulaşabilecek, güven ve umut verici, öncü müfrezenin inşasına doğru yürüyen bir "birlik" kurulmalıdır.

* Bu "birlik" ilk anda "federatif" özellikler gösterecektir, çünkü varolan örgütlerin gevşek çizilmiş, kısa vadeli platformlar uğruna dağıtılması, doğru olmayacaktır. Ancak bu "birlik" bir dizi dış ve iç mücadele ve yeni yeni saflaşmalardan geçerek daha ileri ideolojik-siyasi platformlara vardığında eski örgütlerin aşılması gündeme gelecektir.

* Böyle bir "birlik", haliyle bugün özgül koşullarının sonucunda ortaya çıkan bir çözüm yoludur. Böyle bir birliktelik sağlanmadıkça, gelişmeye açık örgüt, çevre veya kişilerin tek başlarına günün görevlerinin altından kalkmaları ve geniş çevreyi toparlamaları mümkün değildir. Gün, yaratıcı taktiklerin acilen uygulanması günüdür.

*Böyle bir "birlik'in elindeki araçlar şunlar olabilir: Teorik

m¼cadeleyi ilerletmek için: ortak bir teorik tartışma yayın organı, paneller, seminerler vb. Türkiye'deki sınıf mücadelesine katılım için: 12 Eylül faşizmine karşı taktik bir platform ve bu temelde legal parti, sendika ve dernek çalışmalarının sonuna kadar kullanımı, kitle yayın organı, kültür alanının kullanımı. Kuzey Kürdistan'daki ulusal demokratik devrime katılım için: ÷lkeledeki tabanın birleştirilmesi, silahlı mücadele için örgütlenmesi ve eğitimi, diğçer parçalarda ve ve enternasyonal seviyede destek güçlerinin oluşturulması. * Çok kısaca özetlediğimiz bu plan çerçevesinde, sorunun tartışılacağı bir "Birlik Konferansı" da örgütledik.

Buna KAWA, DP, MB ve TKP/ML kökenli örgütsüz bireyler katıldı. Bu konferanstan beklenen, önerdiğimiz bu platform çerçevesinde bir deklarasyonla birlik çalışmalarına başlanacağıının devrimci kamuoyuna ilan edilmesi ve çağrıda bulunulmasıydı.

Ne var ki KAWA ve DP bu toplantıya yeterli hazırlığı yapmadan ve bir-iki kişiyle temsil edilerek katıldılar. Bundan da daha önemlisi, tartışmalar boyunca, eski sektör çizgiden ileri adım atamadılar. Bizim açımızdan özellikle DP'nin tavrı önemliydi. Çünkü her bakımdan yeniyi temsil etmek üzere siyaset sahnesine çıkmıştı. DP, özetle kendisinin bütünlüklü bir siyasi çizgiye sahip olduğunu, sorunun bu çizginin siyasi müdahaleye dönüştürölmesi olduğunu, teorik inşanın bu süreç içinde ayrı ayrı örgütler çerçevesinde de tartışılarak, yapılacağını, öncü tavrın, öncelikle TKP/ML kökenliler olmak üzere devrimcileri DP bayrağının altında toplanmaya çağırarak olduğunu savundu.

Bu tavır günün ihtiyaçlarının oldukça gerisindeydi. Bizim öne sürdüğümüz plana itiraz gerekçeleri ise ilginçti: entellektüelizm ve tasfiyecilikle ideolojinin ve siyasetin teorik sorunlarını araştırmak ve tartışmak için de güçleri birleştirmek istememiz"entellektüelizm" ile niteledi; siyasete başlangıçta taktik seviyede müdahale edebilecek bu birliğin, daha geri bir örgütlenme seviyesi olduğunu ve bu nedenle mevcut örgütlerin dağıtılmasının (halbuki böyle ir talep öne sürmemiştik) "tasfiyecilik" olacağı öne sürölldü. Bu gerekçeler, aslında yaratıcı tarzda düşünme cesaretinden ve gelecek görevlerini kucaklamaya kalkmanın getireceğı zorluklardan uzak durmanın ifadesinden başka bir şey değildi:

Bugün geline aşamada duruma baktığımızda, farklı birşey göremiyoruz. Aradan geçen 3-4 aya rağmen ideolojik ve siyasi çizgiyi ilerletme açısından, GHÜBÖ'den daha ileriye geçilememiştir. Örgütsel açıdan da, ne DP ne de KAWA yurtdışı örgütleri olma özelliklerini aşma yönünde bir ileri adım atamamışlardır. Aradan geçen bunca zamana rağmen "siyasete müdahale" yönünde de bir gelişme olamamıştır. Üstelik ne TKP/ML kökenli ne de diğçer örgütsüz geniş devrimci çevre, açılmış olan bu bayrağın altına koşmaktadır.

Burada DP'nin tavrı yine suçu kendi dışında aramak oluyor ve toparlayıcı olamamasının nedenini, her bakımdan yeniyi temsil ettiğini teorisi ve pratiğı ile kanıtlayamamasında değil, aynı çatı altında toplanması beklenip de gelmeyen devrimcilerin kah "liberallik"lerinde, kah "kararsızlık"larında ya da "yanlış birlik

anlayış"larında arıyor. Sorunu eski kafayla ortaya koyup yine o eski kafayla çözüm aradığı için işin içinden çıkamıyor.

Biz, bugünün şartlarına özgü birlik planımızın altında yatan anlayışları sürdürüyoruz. Şu geldiğimiz aşamada, bu anlayış boyuncu ilerleyebilmek amacıyla öncelikle DP'ye şu somut önerilerde bulunuyoruz:

1/ Devrimci güçleri birleştirebilecek ve onlara yeniden şevk ve enerji aşılayacak önemli çalışmalardan birisi, geçmiş pratiğin değerlendirilmesi ve gelecek için dersler çıkarılmasıdır.

Öncelikle TKP/ML kökenliler, bir geçmişimizin değerlendirilmesi çalışması için bir araya gelebilirler. Bu, "önderlik altında kitle çalışması" şeklinde yürütülmelidir; yani, kendi içinde komisyonlar şeklinde örgütlenmeli ve bunların ürünleri kitle içinde tartışılmalı ve tekrar merkezileştirilmelidir.

Bu her bir çalışma, daha sonra artan geniş devrimci çevreyi içerecek şekilde yaygınlaştırılabilir.

2/ Önümüzdeki sonbahar ayları sanayi işçilerinin, tarım proleterlerinin ve küçük üreticilerinin eylemlerinin yoğunlaşacağı ve dolayısıyla "siyasi mücadelenin" aciliyetinin yeniden yoğunlaşacağı aylar olacaktır. Bu siyasi müdahalenin, DP'nin yurtdışındaün de ülkede çıkartılması ile becerilebileceğini sanmıyoruz. Bu sorun, örgütsüz bulunan çevreler için de aynıdır. O halde, yine güçler birleştirilmek zorundadır.

Teklifimiz, içinde çalışmak ve onu dönüştürmeye çalışmaktır. Aynı zamanda'un bir dizi imkanından yararlanmak ve de tabanında toplanmakta olan taze devrimci kanla birleşmek, tayin edici önemdedir.

3/ Teorik çalışma için de DP ile bazı ortak çalışmalar yapabileceğimizi düşünüyoruz. Bu konuda da 5 ay önce yaptığımız teklif geçerliliğini korumaktadır.

Bu üç noktada yapılacak ortak çalışmaların, bizim düşündüğümüz birliğin sağlanması yolunda birer ilk adım olabileceğine inanıyoruz.

